

EVROPSKÁ SOCIÁLNÍ CHARTA

OSMÁ ZPRÁVA O PLNĚNÍ EVROPSKÉ SOCIÁLNÍ CHARTY

**PŘEDKLÁDANÁ VLÁDOU ČESKÉ REPUBLIKY
(za období do 31. 12. 2009)**

články 7, 8, 16, 17 a 19 Evropské sociální charty

OBSAH

ZPRÁVA O PLNĚNÍ EVROPSKÉ SOCIÁLNÍ CHARTY

ČLÁNEK 7: PRÁVO DĚTÍ A MLADÝCH OSOB NA OCHRANU.....	3
Článek 7, odstavec 1.....	4
Článek 7, odstavec 2.....	8
Článek 7, odstavec 3.....	11
Článek 7, odstavec 4.....	12
Článek 7, odstavec 5.....	15
Článek 7, odstavec 6.....	17
Článek 7, odstavec 7.....	18
Článek 7, odstavec 8.....	19
Článek 7, odstavec 9.....	20
Článek 7, odstavec 10.....	21
ČLÁNEK 8: PRÁVO ZAMĚSTNANÝCH ŽEN NA OCHRANU.....	31
Článek 8 odstavec 1.....	32
Článek 8, odstavec 2.....	33
Článek 8, odstavec 3.....	34
ČLÁNEK 16: PRÁVO RODINY NA SOCIÁLNÍ, PRÁVNÍ A HOSPODÁŘSKOU OCHRANU.....	35
ČLÁNEK 17: PRÁVO MATEK A DĚTÍ NA SOCIÁLNÍ A HOSPODÁŘSKOU OCHRANU.....	57
ČLÁNEK 19: PRÁVO MIGRUJÍCÍCH PRACOVNÍKŮ A JEJICH RODIN NA OCHRANU A POMOC.....	70
Článek 19, odstavec 9.....	70

ČLÁNEK 7: PRÁVO DĚTÍ A MLADÝCH OSOB NA OCHRANU

S cílem zajistit účinný výkon práva na spravedlivé pracovní podmínky se smluvní strany zavazují:

1. stanovit minimální věk pro přijetí do zaměstnání na 15 let s výjimkou dětí zaměstnaných určenými lehkými pracemi, které neškodí jejich zdraví, morálce nebo vzdělávání,
2. stanovit vyšší minimální věk pro přijetí do určitých zaměstnání, která jsou považována za nebezpečná nebo zdraví škodlivá,
3. stanovit, že osoby podléhající povinné školní docházce nebudou zaměstnávány takovými pracemi, které by jim bránily v plném využití možností vzdělávání,
4. stanovit, že pracovní doba osob mladších 16 let bude omezena v souladu s potřebami jejich rozvoje, zejména s ohledem na potřebu jejich přípravy k výkonu povolání,
5. uznat právo mladých pracovníků a učňů na spravedlivou mzdu nebo jiné přiměřené příspěvky,
6. stanovit, že doba, kterou mladí lidé stráví přípravou k výkonu zaměstnání během obvyklé pracovní doby se souhlasem zaměstnavatele, je považována za část pracovního dne,
7. stanovit, že zaměstnané osoby mladší 18 let mají každý rok nárok nejméně na třítýdenní placenou dovolenou,
8. stanovit, že osoby mladší 18 let nebudou zaměstnávány noční prací s výjimkou určitých povolání stanovených vnitrostátními zákony nebo nařízeními,
9. stanovit, že osoby mladší 18 let zaměstnávané v povoláních určených vnitrostátními právními předpisy budou podléhat pravidelnému lékařskému dohledu,
10. zajistit zvláštní ochranu před fyzickým a mravním ohrožením, jemuž jsou děti a mládež vystaveny, zejména proti takovému ohrožení, které vyplývá přímo nebo nepřímo z jejich práce.

ČLÁNEK 7, Odstavec 1

Evropský výbor pro sociální práva ve svém předchozím závěru k článku 7 odst. 1 Evropské sociální charty (závěr XVII-2) konstatoval, že Česká republika tento článek neplní, protože právní úprava minimálního věku pro přijetí do pracovního poměru se nevztahuje na pracující děti, jejichž pracovní právní vztah není upraven zákoníkem práce.

Vláda České republiky tímto oznamuje, že dne 1. ledna 2007 nabyl účinnosti zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, který nahradil dosavadní zákoník práce, zákon č. 65/1965 Sb.

Nový zákoník práce sice převzal úpravu minimálního věku pro přijetí do pracovního poměru, ale zároveň výslovně stanoví, že **práce fyzických osob ve věku do 15 let nebo starších 15 let do skončení povinné školní docházky je zakázána.**

Zákaz práce dětí ve věku do 15 let nebo starších 15 let do skončení povinné školní docházky je zákazem absolutním a vztahuje se na jakýkoliv typ práce a v jakémkoliv ekonomickém sektoru, ať už vykonávaný v pracovním právním vztahu nebo mimo pracovní právní vztah.

Jedinou výjimkou z absolutního zákazu zaměstnávání dětí mladších 15 let a dětí s neukončenou povinnou školní docházkou, kterou zákoník práce připouští a umožňuje, je výkon umělecké, kulturní, sportovní nebo reklamní činnosti dítěte za podmínek stanovených v zákoně č. 435/2004 Sb., zákon o zaměstnanosti.

V případě, že by dítě mladší 15 let nebo dítě starší 15 let, které ještě neukončilo povinnou školní docházku, vykonávalo práci mimo uměleckou, kulturní, reklamní nebo sportovní činnost za podmínek stanovených zákonem o zaměstnanosti, šlo by o porušení zákazu práce dětí stanoveného zákoníkem práce a zaměstnavatel by se tak dopustil přestupku (u zaměstnavatele fyzické osoby) nebo správního deliktu (u zaměstnavatele právnické osoby).

Přestupku resp. správního deliktu na úseku pracovního poměru nebo dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr se dopustí fyzická osoba resp. právnická osoba tím, že poruší stanovené povinnosti při vzniku, změnách, skončení pracovního poměru, dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti. Touto povinností je i zákaz zaměstnávat osoby mladší 15 let nebo osoby starší 15 let, které ještě neukončily povinnou školní docházku. Za tento přestupek resp. správní delikt lze uložit pokutu až do výše 300 000 Kč.

Kontrola dodržování zákazu práce dětí ve věku do 15 let nebo starších 15 let do skončení povinné školní docházky je v kompetenci úřadů práce a inspektorátů práce.

Dítě mladší 15 let nebo dítě starší 15 let, pokud nemá ukončenou povinnou školní docházku, a to až do doby jejího ukončení, může vykonávat pouze uměleckou, kulturní, sportovní a reklamní činnost pro právnickou nebo fyzickou osobu, která má tuto činnost v předmětu své činnosti (provozovatel činnosti), jen jestliže je tato činnost přiměřená věku dítěte, není pro ně nebezpečná, nebrání jeho vzdělávání nebo docházce do školy a účasti na výukových programech, nepoškozuje jeho zdravotní, tělesný, duševní, morální nebo společenský rozvoj.

Za uměleckou, kulturní, sportovní a reklamní činnost dítěte se **nepovažuje**:

- zájmová kulturní činnost v amatérských souborech a základních uměleckých školách,
- vystupování na uměleckých a kulturních akcích pořádaných školou, školským zařízením nebo ústavem sociální péče nebo na akcích, na kterých se škola, školské zařízení nebo ústav sociální péče organizačně podílí,
- činnost konaná v rámci výchovy a vzdělávání ve školách a školských zařízeních v souladu se vzdělávacími programy,
- účast na uměleckých a sportovních soutěžích, pokud nejde o činnosti za odměnu, nebo
- činnost konaná v rámci mimoškolní výchovy a při ostatních nekomerčních zájmových aktivitách, která není vykonávána za odměnu.

Pro účely vydání povolení se za uměleckou, kulturní, sportovní a reklamní činnost **považuje** činnost dítěte, která je

- uměleckým a kulturním vytvářením autorských děl nebo prováděním uměleckých výkonů podle zvláštního právního předpisu (zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, ve znění pozdějších předpisů) a prováděním úkonů zejména v oblasti hudební, pěvecké a taneční,
- reklamním prováděním úkonů v reklamě a propagaci výrobků, služeb nebo jiných objektů a předmětů a činností v modelingu,
- sportovním prováděním sportovních výkonů na veřejnosti.

Provozovatel činnosti je povinen zajistit soustavný dohled způsobilou osobou v době dohodnuté pro činnost dítěte, případně i při dopravě na ni, pokud ho nevykonává zákonný zástupce, a vhodné podmínky odpovídající charakteru činnosti, kterou bude dítě vykonávat. Provozovatel činnosti je také povinen pro případ náhrady škody, včetně náhrady škody na zdraví, ke které by mohlo dojít při výkonu činnosti, sjednat pojištění; sjednání pojištění musí být uvedeno v povolení.

O povolení výkonu umělecké, kulturní, sportovní a reklamní činnosti dítěte rozhoduje úřad práce na základě písemné žádosti podané zákonným zástupcem dítěte nebo jinou osobou odpovědnou za výchovu dítěte, do jejíž péče bylo dítě svěřeno rozhodnutím soudu. V povolení úřad práce stanoví rozsah a podmínky pro výkon činnosti upravující rozvrh činnosti a odpočinku v závislosti na rozsahu a druhu činnosti, způsob zajištění ochrany zdraví a bezpečnosti a minimální požadavky na zajištění vhodných pracovních podmínek k výkonu činnosti. Úřad práce si může vyžádat vyjádření orgánu sociálně-právní ochrany dětí, zda mu nejsou známy skutečnosti, které by bránily dítěti ve výkonu činnosti, nebo zda není činnost pro dítě vhodná.

Úřad práce výkon činnosti dítěte zakáže, jestliže zjistí, že

- dítě vykonává činnost bez povolení,
- provozovatel činnosti při výkonu činnosti dítěte porušil povinnosti stanovené zákonem o zaměstnanosti nebo jinými právními předpisy, nebo
- podle lékařského posudku vydaného v době po vydání rozhodnutí o povolení není výkon této činnosti pro dítě vhodný.

Výkon činnosti je úřad práce povinen zakázat bezprostředně poté, co se o těchto skutečnostech dozvěděl, a to prohlášením sděleným zákonnému zástupci dítěte a provozovateli činnosti. Ode dne sdělení tohoto prohlášení má zákonný zástupce povinnost činnost dítěte ukončit; takovou povinnost má i provozovatel činnosti. Při důvodném podezření, že u dítěte došlo ke ztrátě zdravotní způsobilosti k výkonu činnosti nebo k jiným skutečnostem znemožňujícím dítěti výkon činnosti, je zákonný zástupce dítěte, ošetřující lékař, oblastní inspektorát práce a orgán sociálně-právní ochrany dítěte povinen sdělit tyto skutečnosti příslušnému úřadu práce. **Prohlášení o zákazu činnosti dítěte může úřad práce učinit písemně nebo ústně.** Úřad práce je povinen nejpozději do 15 kalendářních dnů ode dne sdělení písemného nebo ústního prohlášení o zákazu činnosti dítěte vydat rozhodnutí o zákazu výkonu činnosti dítěte.

Výkon umělecké, kulturní, sportovní a reklamní činnosti dítětem je časově omezen. Dítě může činnost vykonávat jen na základě jednotlivého povolení vydaného pro určité dítě a určitou činnost, a to nejdéle

- 2 hodiny denně u dítěte, které ještě neplní povinnou školní docházku, přičemž celková délka výkonu činnosti za týden nesmí přesáhnout 10 hodin,
- 2 hodiny ve vyučovací den a 12 hodin týdně pro činnost vykonávanou během období školního vyučování mimo hodiny školní výuky, přičemž denní doba výkonu činnosti nesmí přesáhnout 7 hodin,
- 7 hodin denně pro činnost vykonávanou v období školních prázdnin, přičemž celková délka výkonu činnosti za týden nesmí přesáhnout 35 hodin týdně.

Za dobu výkonu činnosti se považuje i doba potřebná pro přípravu na výkon činnosti v místě výkonu činnosti.

Doba odpočinku musí být stanovena v rozsahu nejméně dvakrát 15 minut a jednou 45 minut, pokud má dítě vykonávat činnost v rozsahu 4 a půl hodiny denně a více. Tato doba odpočinku se do doby výkonu činnosti nezapočítává.

Vykonává-li dítě činnost pro více provozovatelů činnosti, doby těchto činností se sčítají; jejich součet nesmí být vyšší, než je uvedeno výše.

Dítě nesmí činnost vykonávat v době mezi 22. a 6. hodinou; pokud u dítěte, které plní povinnou školní docházku, není následující den po dnu, kdy končí tato doba, dnem školního vyučování, je výkon činnosti zakázán v době mezi 22.30 a 6. hodinou.

Dítě musí mít po skončení výkonu denní činnosti nepřetržitý odpočinek nejméně v délce 14 hodin. Pokud vykonává činnost 5 po sobě jdoucích kalendářních dnů, nesmí vykonávat činnost nejméně v následujících 2 po sobě jdoucích kalendářních dnech. V kalendářním týdnu nesmí dítě činnost vykonávat alespoň 2 kalendářní dny.

Úřad práce rozhodnutí o povolení výkonu činnosti dítěte nebo rozhodnutí o nepovolení výkonu činnosti dítěte bez zbytečného odkladu doručí také příslušnému oblastnímu inspektorátu práce. Úřad práce vede evidenci povolení vydaných k činnosti dítěte. Evidence obsahuje údaje uvedené v žádosti o povolení. Údaje z evidence jsou určeny výhradně pro účely vydání povolení.

Povolit dítěti výkon činnosti lze nejdéle na dobu 12 měsíců po sobě jdoucích, které následují po dni právní moci rozhodnutí úřadu práce o povolení, nejdéle však do doby, do které je fyzická osoba považována podle tohoto zákona za dítě. Bude-li vykonávat dítě činnost u více provozovatelů, vydává se samostatné povolení k výkonu činnosti u každého provozovatele.

V případě, že fyzická osoba resp. právnická osoba umožní dítěti výkon této činnosti bez povolení nebo podmínky tohoto povolení poruší, dopustí se přestupku resp. správního deliktu, za který lze uložit pokutu až do výše 2 000 000 Kč.

V případě, že zákonný zástupce dítěte umožní výkon činnosti dítěte bez povolení nebo podmínky povolení poruší, dopustí se přestupku, za který lze uložit pokutu až do výše 100 000 Kč.

V souvislosti s legislativním zakotvením absolutního zákazu práce dětí ve věku do 15 let nebo starších 15 let do skončení povinné školní docházky, **ratifikovala Česká republika Úmluvu Mezinárodní organizace práce č. 138, Úmluva o nejnižším věku pro vstup do zaměstnání.** Úmluva byla publikována ve Sbírce mezinárodních smluv pod číslem 24/2008.

ČLÁNEK 7, Odstavec 2

Přestože v průběhu referenčního období vstoupil v účinnost nový zákoník práce, zákon č. 262/2006 Sb., který nahradil předchozí zákoník práce, zákon č. 65/1965 Sb., zůstala úprava minimálního věku pro přijetí do určitých zaměstnání, která jsou považována za nebezpečná nebo zdraví škodlivá, nezměněna.

Vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 288/2003 Sb., stanoví v souladu s právem Evropských společenství práce a pracoviště, které jsou zakázány mladistvým zaměstnancům, a podmínky, za nichž mohou mladiství zaměstnanci výjimečně tyto práce konat z důvodu přípravy na povolání.

Mladistvým jsou zakázány práce:

- a) v prostředí
 1. v němž je tlak vzduchu vyšší než okolní atmosférický tlak o více než 20 kPa,
 2. v němž je koncentrace kyslíku v ovzduší nižší než 20 % objemových,
 3. vyžadujícím používání izolačních dýchacích přístrojů,

- b) spojené se zvýšenou zátěží pohybového ústrojí
 1. překračující pro celkovou fyzickou zátěž limitní hodnoty stanovené pro mladistvé zvláštním právním předpisem (nařízení vlády č. 178/2001 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví zaměstnanců při práci),
 2. při přepravě břemen pomocí jednoduchých bezmotorových prostředků, při nichž jsou vynakládány síly větší, než jsou uvedeny v příloze č. 2,
 3. při zvedání a přenášení břemen překračujících ukazatele vzdálenosti uvedené v přílohách č. 3 a 4,
 4. vykonávané po dobu delší než čtyři hodiny za pracovní dobu
 - 4.1. v pracovních polohách bez možnosti jejich střídání, trvale vykonávané vsedě nebo vstoje,
 - 4.2. spojené s opakovaným zaujímáním podmíněně přijatelných a nepřijatelných pracovních poloh, kterými jsou například hluboký předklon, poloha vkleče, vleže, ve vypjatém stoji na špičkách, s rukama nad hlavou, zařazené do kategorie třetí podle zvláštního právního předpisu (vyhláška č. 89/2001 Sb., kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli) a dále práce spojené s opakovaným otáčením trupu o více než 20 stupňů,
 - 4.3. ve vnučeném pracovním tempu (nařízení vlády č. 178/2001 Sb.),

- c) vykonávané
 1. za podmínek, při nichž jsou překračovány operativní teploty $t_{o\ max}$ v důsledku tepelné zátěže z technologie,
 2. po dobu delší než čtyři hodiny za pracovní dobu v prostorách, v nichž je teplota vzduchu udržována uměle na hodnotě 4 st.C a nižší,
 3. po dobu delší než jednu hodinu souhrnně za pracovní dobu při teplotách nižších než -5 st.C,

- d) spojené s expozicí hluku a vibracím zařazené do třetí nebo čtvrté kategorie podle zvláštního právního předpisu (vyhláška č. 89/2001 Sb., kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli),
- e) v kontrolovaných pásmech pracovišť se zdroji ionizujícího záření,
- f) s karcinogeny a mutageny a pracovní procesy s rizikem chemické karcinogenity, které jsou uvedeny ve zvláštním právním předpisu (nařízení vlády č. 178/2001 Sb.),
- g) s azbestem,
- h) s chemickými látkami a přípravky
 1. způsobujícími akutní nebo chronické otravy s těžkými nebo nevratnými následky pro zdraví označovanými větami R 23, R 25, R 26, R 28, R 39 a R 48 podle zvláštního právního předpisu (nařízení vlády č. 25/1999 Sb., kterým se stanoví postup hodnocení nebezpečnosti chemických látek a chemických přípravků, způsob jejich klasifikace a označování a vydává Seznam dosud klasifikovaných nebezpečných látek),
 2. poškozujícími reprodukční schopnost anebo plod v těle matky označovanými větami R 60, R 61, R 62 a R 63,
 3. vyvolávajícími těžká poškození zdraví při vstřebávání kůží označovanými větou R 24 nebo větou R 27 nebo majícími výrazné senzibilizující účinky na dýchací ústrojí nebo kůži označovanými větami R 42, R 43,
 4. žravými, označovanými větami R 34 a R 35
 5. omezujícími dělení buněk,
 6. při kombinaci R vět uvedených v bodech 1 až 3,
- i) s chemickými látkami a přípravky zdraví škodlivými, označovanými větami R 20, R 21, R 22 a chemickými látkami a přípravky dráždivými, označovanými větami R 36, R 38 a R 41 zařazenými do kategorií druhé až čtvrté podle zvláštního právního předpisu (vyhláška č. 89/2001 Sb.),
- j) spojené s expozicí oxidu uhelnatému, zařazené do kategorií druhé až čtvrté podle zvláštního právního předpisu (vyhláška č. 89/2001 Sb.),
- k) spojené s expozicí olova a jeho ionizovaným sloučeninám zařazeným do kategorií druhé až čtvrté podle zvláštního právního předpisu (vyhláška č. 89/2001 Sb.),
- l) při výrobě léčiv a veterinárních přípravků, obsahujících hormony, antibiotika a jiné biologicky vysoce účinné látky,
- m) při výrobě cytostatik, jejich přípravě k injekční aplikaci, při jejím provádění a při ošetřování pacientů léčených cytostatiky,
- n) zařazené podle zvláštního právního předpisu (zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů) jako rizikové, pokud již nejsou uvedeny v písmenu b) bodu 4.2. a písmenech d) až k) a m),
- o) se zvýšeným rizikem úrazů, zejména práce

1. při výrobě a zpracování výbušnin a výbušných předmětů a zacházení s nimi,
2. s kapalinami označovanými větami R 11 a R 12, nejde-li o jejich používání v laboratořích nebo při poskytování zdravotní nebo veterinární péče,
3. ve výškách nad 1,5 m měřeno od úrovně podlahy po úroveň chodidel a nad volnou hloubkou,
4. na zařízeních vysokého elektrického napětí,
5. v prostoru uzavřených nádob a nádrží,
6. při dezinfekci a deratizaci prostorů plyny,
7. na zařízeních pro výrobu, uskladňování a používání stlačených, kapalných nebo rozpuštěných plynů,
8. při nichž hrozí zhroucení konstrukce, staveb nebo pády předmětů,
9. s nebezpečnými zvířaty, jejichž seznam je uveden ve zvláštním právním předpisu (vyhláška č. 75/1996 Sb., kterou se stanoví nebezpečné druhy zvířat),
10. při porážení zvířat na jatkách,
11. práce se sudy, kanistry, demžony a podobnými nádobami, které obsahují chemické látky nebo přípravky uvedené pod písmeny f) až i), cytostatika, výbušniny, hořlavé kapaliny a stlačené plyny.

Zákaz práce mladistvých se netýká prací uvedených:

- v písmenu c) a d), konaných z důvodu přípravy na povolání, pokud je při nich soustavným odborným dozorem zajištěna dostatečná ochrana zdraví mladistvých,
- v písmenu e) na pracovištích se zdroji ionizujícího záření, pokud by po dobu své specializované přípravy na výkon povolání se zdroji ionizujícího záření nebyli ozáření vystaveni vědomě a dobrovolně; ozáření smí být vystaveni jen do výše limitů ozáření pro učně a studenty, které jsou stanoveny zvláštními právními předpisy,
- v písmenu n), konaných z důvodu přípravy na povolání, pokud je při nich soustavným odborným dozorem zajištěna dostatečná ochrana zdraví mladistvých; toto neplatí, pokud se jedná o práce spojené s expozicí látkám uvedeným v písmenech f), g) a h),
- v písmenu o) bodech 2, 3, 4, 10, konaných z důvodu přípravy na povolání, pokud je při nich soustavným odborným dozorem zajištěna dostatečná ochrana zdraví mladistvých,
- v písmenu o) bodu 7, spojených s používáním zařízení obsahujících stlačené, kapalné nebo rozpuštěné plyny, konaných z důvodu přípravy na povolání, pokud je při nich soustavným odborným dozorem zajištěna dostatečná ochrana zdraví mladistvých.

ČLÁNEK 7, Odstavec 3

Zákoník práce stanoví v § 2 odstavci 6 **absolutní zákaz práce fyzických osob ve věku do 15 let nebo starších 15 let do skončení povinné školní docházky**. Tento zákaz se vztahuje na jakýkoliv typ práce, ať už vykonávaný v pracovně právním vztahu nebo mimo pracovně právní vztah. Jedinou výjimkou z tohoto zákazu je výkon umělecké, kulturní, reklamní nebo sportovní činnosti za podmínek stanovených zákonem o zaměstnanosti.

Výsledkem tohoto zákazu je, že žádné dítě, které neskončilo povinnou školní docházku nemůže vykonávat žádnou práci kromě povoleného výkonu umělecké, kulturní, reklamní nebo sportovní činnosti za podmínek stanovených zákonem o zaměstnanosti.

ČLÁNEK 7, Odstavec 4

S účinností od 1. ledna 2008 bylo novelizací zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, zrušeno ustanovení týkající se stanovené týdenní pracovní doby mladistvých zaměstnanců. Nový § 79a stanoví, že **u mladistvého zaměstnance** (tj. zaměstnanec mladšího než 18 let) **nesmí délka směny v jednotlivých dnech překročit 8 hodin a délka týdenní pracovní doby ve všech souběžných pracovněprávních vztazích nesmí ve svém souhrnu překročit 40 hodin týdně.**

Zákoník práce dále převzal z předešlé právní úpravy odchylnou úpravu poskytování přestávky v práci na jídlo a oddech a poskytování nepřetržitého odpočinku v týdnu. Zaměstnavatel je povinen vždy poskytnout mladistvému zaměstnanci nejdéle po 4,5 hodinách nepřetržitě práce přestávku v práci na jídlo a oddech v trvání nejméně 30 minut. Nepřetržitý odpočinek v týdnu nesmí činit u mladistvého zaměstnance méně než 48 hodin.

Část desátá, hlava čtvrtá, díl pátý zákoníku práce (§§ 243 – 247) stanoví pracovní podmínky mladistvých zaměstnanců. Zaměstnavatelé jsou povinni vytvářet příznivé podmínky pro všestranný rozvoj tělesných a duševních schopností mladistvých zaměstnanců též zvláštní úpravou jejich pracovních podmínek.

Mladiství zaměstnanci mohou být zaměstnáváni pouze pracemi, které jsou přiměřené jejich fyzickému a rozumovému rozvoji a je jim při práci poskytována zvýšená ochrana. **Mladiství zaměstnanci nesmí vykonávat práci přesčas a práci v noci.** Výjimečně mohou mladiství zaměstnanci starší než 16 let konat noční práci nepřesahující 1 hodinu, jestliže je to třeba pro jejich výchovu k povolání, a to pod dohledem zaměstnance staršího 18 let, je-li tento dohled pro ochranu mladistvého zaměstnance nezbytný. Noční práce mladistvého zaměstnance musí bezprostředně navazovat na jeho práci připadající podle rozvrhu směn na denní dobu.

Nesmí-li zaměstnavatel zaměstnávat mladistvého zaměstnance prací, pro kterou se mu dostalo výchovy k povolání, protože je její výkon mladistvým zaměstnancům zakázán nebo protože podle lékařského posudku vydaného zařízením závodní preventivní péče ohrožuje jeho zdraví, je zaměstnavatel povinen do doby, než bude mladistvý zaměstnanec moci tuto práci konat, poskytnout mu jinou přiměřenou práci odpovídající pokud možno jeho kvalifikaci.

Mladiství zaměstnanci nesmějí být zaměstnáváni pracemi pod zemí při těžbě nerostů nebo při ražení tunelů a štol a pracemi, které se zřetelem k anatomickým, fyziologickým a psychickým zvláštnostem v tomto věku jsou pro ně nepřiměřené, nebezpečné nebo škodlivé jejich zdraví.

Zaměstnavatelé nesmějí zaměstnávat mladistvé zaměstnance také pracemi, při nichž jsou vystaveni zvýšenému nebezpečí úrazu nebo při jejichž výkonu by mohli vážně ohrozit bezpečnost a zdraví ostatních zaměstnanců nebo jiných fyzických osob. Zákazy některých prací mohou být rozšířeny vyhláškou Ministerstva zdravotnictví i na zaměstnance ve věku do 21 let.

Zaměstnavatel je povinen vést seznam mladistvých zaměstnanců, kteří jsou u něj zaměstnáni; seznam obsahuje jméno, popřípadě jména, příjmení, datum narození a druh práce, který tento zaměstnanec vykonává.

Zaměstnavatel má také povinnost zabezpečit na své náklady, aby mladiství zaměstnanci byli vyšetřeni lékařem závodní preventivní péče:

- před vznikem pracovního poměru a před převedením na jinou práci
- pravidelně podle potřeby, nejméně však jedenkrát ročně.

Mladiství zaměstnanci jsou povinni podrobit se stanoveným lékařským vyšetřením. Při ukládání pracovních úkolů mladistvému zaměstnanci se zaměstnavatel řídí lékařským posudkem vydaným zařízením závodní preventivní péče.

Evropský výbor pro sociální práva požaduje po vládě České republiky, aby uvedla informaci o podílu mladistvých zaměstnanců mladších než 16 let, kteří nespadají do působnosti zákoníku práce. **K této žádosti je třeba vysvětlit, že všichni pracovníci vykonávající závislou práci spadají do působnosti zákoníku práce.**

Zákoník práce je právním předpisem, který mimo jiné upravuje právní vztahy vznikající při výkonu závislé práce mezi zaměstnanci a zaměstnavateli; tyto vztahy jsou vztahy pracovněprávními.

Za závislou práci, která je vykonávána ve vztahu nadřízenosti zaměstnavatele a podřízenosti zaměstnance, se považuje výlučně osobní výkon práce zaměstnance pro zaměstnavatele, podle pokynů zaměstnavatele, jeho jménem, za mzdu, plat nebo odměnu za práci, v pracovní době nebo jinak stanovené nebo dohodnuté době na pracovišti zaměstnavatele, popřípadě na jiném dohodnutém místě, na náklady zaměstnavatele a na jeho odpovědnost. Za závislou práci se považují také případy, kdy agentura práce dočasně přiděljuje svého zaměstnance k výkonu práce k jinému zaměstnavateli na základě ujednání v pracovní smlouvě nebo dohodě o pracovní činnosti, kterým se agentura práce zaváže zajistit svému zaměstnanci dočasný výkon práce podle pracovní smlouvy nebo dohody o pracovní činnosti u jiného zaměstnavatele (uživatele) a zaměstnanec se zaváže tuto práci konat podle pokynů uživatele a na základě dohody o dočasném přidělení zaměstnance agentury práce, uzavřené mezi agenturou práce a uživatelem.

Právní řád České republiky neumožňuje zaměstnávat osoby, které by vykonávaly závislou práci, mimo rámec zákoníku práce, tzn. že **všichni zaměstnanci jsou chráněni zákoníkem práce.**

Zákoník práce dále stanoví, že práva nebo povinnosti v pracovněprávních vztazích mohou být upravena odchylně od tohoto zákona, jestliže to tento zákon výslovně nezakazuje nebo z povahy jeho ustanovení nevyplývá, že se od něj není možné odchýlit. **Ustanovení o pracovních podmínkách mladistvých zaměstnanců jsou ustanovení, od kterých se nelze odchýlit, tzn. že budou aplikována vždy.**

Osoby, které nevykonávají závislou práci, ale vykonávají samostatnou výdělečnou činnost (tzn. podnikatelskou činnost) nejsou regulovány zákoníkem práce, ale jinými právními předpisy (např. živnostenský zákon, autorský zákon, zákon o advokacii, notářský řád apod.), které stanoví minimální věk pro výkon této činnosti a druh požadované kvalifikace nebo délku nezbytné praxe, popřípadě další podmínky. Z podmínek pro výkon některých činností vyplývá, že není možné, aby je vykonávaly osoby mladší než 18 let.

Teoretickou možností je výkon samostatné výdělečné činnosti podle autorského zákona osobou starší než 15 let. Avšak k tomu je třeba dodat, že osoba mladší než 18 let nemá

plnou právní způsobilost a v právních úkonech bude zastoupena rodičem (zákonný zástupcem). Přičemž podle zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů jsou rodiče při výkonu rodičovské zodpovědnosti povinni důsledně chránit zájmy dítěte, řídit jeho jednání a vykonávat nad ním dohled odpovídající stupni jeho vývoje. Zanedbání důležité povinnosti vyplývající z rodičovské zodpovědnosti může vést až k trestní odpovědnosti (ohrožování výchovy dítěte).

ČLÁNEK 7, ODSTAVEC 5

Mladiství zaměstnanci

Dne 1. ledna 2007 nabyl účinností zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, který nahradil dřívější právní úpravu odměňování, avšak **práva mladých pracovníků na spravedlivou mzdu nebo jiné přiměřené příspěvky nedoznala žádných změn.**

Mladí zaměstnanci v pracovním poměru mají všechna práva na mzdu, plat a odměnu z dohody jako ostatní zaměstnanci. Vzhledem k přetrvávajícím obtížím při vstupu mladých zaměstnanců na trh práce, způsobených především jejich nedostatečnou zkušeností nebo nižší výkonností, byla z dřívějších předpisů převzata rovněž zásada stanovení nižší sazby minimální mzdy a nejnižší úrovně zaručené mzdy. Tato zásada je nadále vnímána jako nástroj podpory zaměstnávání mladistvých zaměstnanců.

Nařízení vlády č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí stanoví, že **zaměstnanec ve věku mladším než 18 let má nárok alespoň na 80 % minimální mzdy a nejnižší úrovně zaručené mzdy. Zaměstnanec ve věku 18 až 21 let, jde-li o jeho první pracovní poměr, má nárok alespoň na 90 % minimální mzdy a nejnižší úrovně zaručené mzdy, a to po dobu 6 měsíců ode dne vzniku pracovního poměru.** Po uplynutí této 6 měsíční doby, má zaměstnanec nárok na 100 % minimální mzdy a nejnižší úrovně zaručené mzdy.

Evropský výbor pro sociální práva ve svém Závěru XVII-2 požadoval po vládě České republiky, aby vysvětlila, zda mladiství zaměstnanci, kteří nespádají do působnosti zákoníku práce, mají podobná práva. K tomuto požadavku je třeba uvést informaci obsaženou v článku 7 odstavci 4. Zákoník práce je právním předpisem, který mimo jiné upravuje právní vztahy vznikající při výkonu závislé práce mezi zaměstnanci a zaměstnavateli; tyto vztahy jsou vztahy pracovněprávními.

Za závislou práci, která je vykonávána ve vztahu nadřízenosti zaměstnavatele a podřízenosti zaměstnance, se považuje výlučně osobní výkon práce zaměstnance pro zaměstnavatele, podle pokynů zaměstnavatele, jeho jménem, za mzdu, plat nebo odměnu za práci, v pracovní době nebo jinak stanovené nebo dohodnuté době na pracovišti zaměstnavatele, popřípadě na jiném dohodnutém místě, na náklady zaměstnavatele a na jeho odpovědnost. Za závislou práci se považují také případy, kdy agentura práce dočasně přiděluje svého zaměstnance k výkonu práce k jinému zaměstnavateli na základě ujednání v pracovní smlouvě nebo dohodě o pracovní činnosti, kterým se agentura práce zaváže zajistit svému zaměstnanci dočasný výkon práce podle pracovní smlouvy nebo dohody o pracovní činnosti u jiného zaměstnavatele (uživatele) a zaměstnanec se zaváže tuto práci konat podle pokynů uživatele a na základě dohody o dočasném přidělení zaměstnance agentury práce, uzavřené mezi agenturou práce a uživatelem.

Právní řád České republiky neumožňuje zaměstnávat osoby, které by vykonávaly závislou práci, mimo rámec zákoníku práce, tzn. že **všichni zaměstnanci jsou chráněni zákoníkem práce.**

Učni

Odměnu za produktivní činnost žáků středních škol a studentů vyšší odborných škol upravuje § 122 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, který vstoupil v účinnost dne 1. ledna 2005.

Odměnu za produktivní činnost poskytuje právnická osoba, která vykonává činnost školy, a to z prostředků získaných touto produktivní činností. Výše odměny stanoví ředitel školy podle rozsahu a kvality produktivní činnosti. Pokud žáci konají praktické vyučování nebo studenti odbornou praxi u jiné osoby, poskytuje jim odměnu za produktivní činnost tato osoba. Za produktivní činnost se považuje činnost, která přináší příjem

Minimální výše měsíční odměny za produktivní činnost pro stanovenou týdenní pracovní dobu 40 hodin je **30 % minimální mzdy**. Při jiné délce stanovené týdenní pracovní doby nebo v případě, že žák nevykonával produktivní činnost po dobu celého měsíce, se výše odměny za produktivní činnost úměrně upraví. Zákonem stanovená minimální sazba odměny je stanovena bez ohledu na to, jaký ročník svého studijního programu žák nebo student studuje.

ČLÁNEK 7, Odstavec 6

Část desátá hlava druhá zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, která obsahuje ustanovení o odborném rozvoji zaměstnanců, navazuje na předešlou právní úpravu zákona č. 65/1965 Sb., který byl přijetím nového zákoníku práce zrušen. Tzn. že **přijetím nové právní úpravy nedošlo ke změně v této oblasti.**

Zaměstnavatel má i nadále zákonem stanovenou povinnost pečovat o odborný rozvoj zaměstnanců. Tato péče zahrnuje zejména zaškolení a zaučení, odbornou praxi absolventů škol, prohlubování a zvyšování kvalifikace.

Zaměstnanec, který vstupuje do zaměstnání bez kvalifikace, je zaměstnavatel povinen zaškolit nebo zaučit. **Zaškolení nebo zaučení se považuje za výkon práce, za který náleží zaměstnanci mzda nebo plat.** Zaměstnavatel je dále povinen zaškolit nebo zaučit zaměstnanec, který přechází z důvodů na straně zaměstnavatele na nové pracoviště nebo na nový druh práce, pokud je to nezbytné.

Zaměstnavatelé zabezpečují absolventům středních škol, konzervatoří, vyšších odborných škol a vysokých škol přiměřenou odbornou praxi k získání praktických zkušeností a dovedností potřebných k výkonu práce. **Odborná praxe je považována za výkon práce, za který přísluší zaměstnanci mzda nebo plat.** Absolventem rozumí zaměstnanec vstupující do zaměstnání na práci odpovídající jeho kvalifikaci, jestliže celková doba jeho odborné praxe nedosáhla po řádném (úspěšném) ukončení studia (přípravy) 2 let, přičemž se do této doby nezapočítává doba mateřské nebo rodičovské dovolené.

Prohlubováním kvalifikace se rozumí její průběžné doplňování, kterým se nemění její podstata a které umožňuje zaměstnanci výkon sjednané práce. Za prohlubování kvalifikace se považuje též její udržování a obnovování. Zaměstnanec je povinen prohlubovat si svoji kvalifikaci k výkonu sjednané práce. Zaměstnavatel je oprávněn uložit zaměstnanci účast na školení a studiu, nebo jiných formách přípravy k prohloubení jeho kvalifikace, popřípadě na zaměstnanci požadovat, aby prohlubování kvalifikace absolvoval i u jiné právnické nebo fyzické osoby. **Účast na školení nebo jiných formách přípravy anebo studiu za účelem prohloubení kvalifikace se považuje za výkon práce, za který přísluší zaměstnanci mzda nebo plat.**

Náklady vynaložené na prohlubování kvalifikace hradí zaměstnavatel. Požaduje-li zaměstnanec, aby mohl absolvovat prohlubování kvalifikace ve finančně náročnější formě, může se na nákladech prohlubování kvalifikace podílet. Tím však není dotčen nárok zaměstnance na odměnu za účast na školení za účelem prohloubení kvalifikace.

Tato právní úprava se vztahuje na všechny zaměstnance, kteří vykonávají závislou práci, bez ohledu na to, zda jde o mladistvé zaměstnance či nikoliv. Zákoník práce neumožňuje, aby zaměstnanec vykonával závislou práci a nespadal do působnosti zákoníku práce.

ČLÁNEK 7, Odstavec 7

Právní úprava týkající se dovolené a vzniku práva na dovolenou byla novým zákoníkem práce v zásadě převzata ze zákoníku předchozího. Právní úprava je obsažena v ustanoveních §§ 211 až 223 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, a vychází z požadavků směrnice 93/104/ES a směrnice 2003/88/ES.

Délka dovolené za kalendářní rok nadále činí nejméně 4 týdny s tím, že zaměstnavatelé mohou poskytnout i delší dovolenou. Musí však respektovat úpravu rovného zacházení. Stejná právní úprava se vztahuje i na mladistvé zaměstnance.

Evropský výbor pro sociální práva se i k tomuto odstavci článku 7 dotazuje na právní úpravu dovolené za kalendářní rok mladistvých zaměstnanců, kteří nespádají do působnosti zákoníku práce. K tomuto dotazu opakujeme informaci, že zákoník práce neumožňuje, aby zaměstnanec vykonával závislou práci a nespadal do působnosti zákoníku práce.

ČLÁNEK 7, Odstavec 8

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, v § 245 stanoví mimo jiné, že **zaměstnavatel nesmí mladistvé zaměstnance zaměstnávat prací v noci**. Mladistvými zaměstnanci jsou zaměstnanci mladší než 18 let.

Výjimečně mohou mladiství zaměstnanci starší než 16 let konat noční práci nepřesahující 1 hodinu, jestliže je to třeba pro jejich výchovu k povolání, a to pod dohledem zaměstnance staršího 18 let, je-li tento dohled pro ochranu mladistvého zaměstnance nezbytný. Noční práce mladistvého zaměstnance musí bezprostředně navazovat na jeho práci připadající podle rozvrhu směn na denní dobu.

Tento zákaz se vztahuje na všechny mladistvé zaměstnance, kteří vykonávají závislou práci.

ČLÁNEK 7, Odstavec 9

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, v § 247 stanoví, že zaměstnavatel je povinen zabezpečit na své náklady, aby mladiství zaměstnanci byli vyšetřeni lékařem závodní preventivní péče, a to před vznikem pracovního poměru a před převedením na jinou práci, a poté pravidelně podle potřeby, nejméně však jedenkrát ročně. Mladiství zaměstnanci jsou povinni podrobit se stanoveným lékařským vyšetřením.

Zaměstnavatel se při ukládání pracovních úkolů mladistvému zaměstnanci řídí lékařským posudkem vydaným zařízením závodní preventivní péče.

Ustanovení o lékařské prohlídce se vztahuje na všechny mladistvé zaměstnance, kteří vykonávají závislou práci. Závěr Evropského výboru pro sociální práva, ve kterém se domnívá, že mladiství zaměstnanci mohou vykonávat závislou práci mimo rámec zákoníku práce, je mylný. Právní řád České republiky neumožňuje zaměstnávat osoby, které by vykonávaly závislou práci, mimo rámec zákoníku práce, tzn. že **všichni zaměstnanci jsou chráněni zákoníkem práce.**

ČLÁNEK 7, Odstavec 10

Kriminalizace držení dětské pornografie

Dne 1. ledna 2010 nabyl účinnosti zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, který v § 192 postihuje držení dětské pornografie pro vlastní potřebu.

§ 192

Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií

(1) Kdo přechovává fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo, které zobrazuje nebo jinak využívá dítě, bude potrestán odnětím svobody až na dva roky.

(2) Kdo vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, činí veřejně přístupným, zprostředkuje, uvede do oběhu, prodá nebo jinak jinému opatří fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo, které zobrazuje nebo jinak využívá dítě, anebo

kdo kořistí z takového pornografického díla, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až šest let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 2

a) jako člen organizované skupiny,

b) tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem, nebo

c) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(4) Odnětím svobody na tři léta až osm let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 2

a) jako člen organizované skupiny působící ve více státech, nebo

b) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

Za přechovávání se považuje jakýkoli způsob držení dětské pornografie. Není nutné, aby měl pachatel dětskou pornografii přímo u sebe, postačí, že ji má ve své moci (např. ve své e-mailové poště, která je uložena na serveru internetového poskytovatele služeb).

Boj proti násilí na dětech a sexuálnímu vykořisťování dětí

Zákaz všech forem sexuálního vykořisťování se promítá do českého trestního zákoníku v podobě skutkových podstat hned několika trestných činů (§ 168 obchodování s lidmi, § 185 znásilnění, § 186 sexuální nátlak, § 187 sexuální obtěžování, § 189 kuplířství, § 190 prostituce ohrožující mravní vývoj dítěte, § 192 výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií, § 193 zneužití dítěte k výrobě pornografie, § 202 svádění k pohlavnímu styku). Osoby, jejichž jednání naplňuje skutkové podstaty těchto trestných činů, jsou vyšetřovány orgány činných v trestním řízení (soudy, policie, státní zastupitelství).

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů:

http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701?number1=40%2F2009&number2=&name=&text=

Důležitá je činnost orgánů sociálně-právní ochrany dětí, které jsou páteří veškeré pomoci dítěti (poskytují ochranu práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu, ochranu oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění a působí k obnovení narušených funkcí rodiny).

Komplexně se otázkou násilí na dětech v koncepční rovině zabývá Úřad vlády, který za multiresortní spolupráce vyhotovuje **Národní strategii prevence násilí na dětech**. K naplnění těchto úkolů stanovených strategií jsou konkretizovány specifické cíle v **Národním akčním plánu realizace Národní strategie prevence násilí na dětech v ČR na období 2009-2010**. Na základě jedné z hlavních priorit (primární prevence násilí na dětech) zahájil Úřad vlády vládní kampaň **STOP násilí na dětech 2009**. Jejím cílem je zvýšení povědomí široké i odborné veřejnosti o existenci násilí na dětech, o tom, co všechno představuje a jaké jsou jeho formy. Kampaň je rozdělena do tří tématických okruhů: výchova dětí k lidským právům, média a děti a pozitivní rodičovství.

http://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/dokumenty/strategie-prevence-nasili-na-detech/Narodni-akcni-plan-realizace-Strategie-prevence-nasili-na-detech-2009-2010_1.pdf

V rámci zvyšování kvalifikace zainteresovaných pracovníků lze v oblasti konkrétních opatření zmínit, že za účelem zvýšení orientace příslušných policistů v dané problematice jsou pořádána instrukčně metodická školení k otázkám násilí páchaného dětmi a na dětech.

Téma komerční sexuální zneužívání dětí bylo zařazeno do školních vzdělávacích programů základní odborné přípravy, ale i specializačních kurzů pro příslušníky Policie České republiky v policejních školách Ministerstva vnitra. Problematika komerčního sexuálního zneužívání dětí (obchod s dětmi, dětská prostituce, dětská pornografie) je vzhledem k blízkosti tématu zařazena do přednášek na téma obchodování s lidmi, které je přednášeno ve větším rozsahu.

Problematika obchodování s dětmi a dětské prostituce byla začleněna do série přednášek na téma obchodování s lidmi, které je zařazeno od roku 2009 jako samostatný blok do předvýjezdového školení konzulárních pracovníků. Ve školení se v širším rozsahu pokračuje i v roce 2010. Poskytování většího množství informací se pak v praxi zastupitelských úřadů přenáší nejen do samotné oblasti souvisejících konzulárních činností, ale především do výkonu vizové agendy, kde se daří odhalovat žádosti podávané právě za účelem obchodu s lidmi v České republice. Téma obchodování s dětmi bylo také v rámci seminářů na téma obchodování s lidmi přednášeno na Justiční akademii.

Informace o vývoji a výsledcích v oblasti Národního plánu boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí

Česká republika si je vědoma závažnosti problematiky dětské prostituce, dětské pornografie i obchodu s dětmi za účelem sexuálního zneužívání. Proto také zpracovala Národní akční plán boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí, kterým se vytváří institucionální a koncepční rámec pro řešení dané problematiky a pro koordinovaný postup státní správy proti tomuto jevu.

Vzhledem k nutnosti pojmout problematiku násilí na dětech komplexně, věnovat se všem formám násilí páchaného na dětech, potřebě odstranit roztržitost primárně preventivních programů, přešla roku 2008 hlavní gescce z Ministerstva vnitra na Úřad vlády. Byl vypracován nový základní strategický dokument **Národní strategie prevence násilí na dětech v ČR na období 2008-2018**, který identifikuje několik priorit:

- změna postojů společnosti s cílem nulové tolerance násilí vůči dětem na základě široké víceméně permanentní veřejné kampaně
- podpora primární prevence v širokém kontextu,
- profesionalita odborníků a dostupnost služeb pro ohrožené děti,
- sběr dat a
- participace dětí na rozhodování o věcech, které se jich bezprostředně týkají.

<http://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/dokumenty/strategie-prevence-nasili-na-detech/Strategie-proti-nasili-na-detech.pdf>

Počty případů sexuálního zneužívání dětí evidovaných orgány sociálně-právní ochrany dětí

Sexuální zneužívání dětí				
Rok	Počet	Z toho:		
		Rodičem	Členy rodiny	Jinou osobou
2005	668	112	149	407
2006	585	98	142	345
2007	670	89	150	431
2008	732	116	168	448
2009	816	118	159	539

Zdroj: Statistická ročenka o výkonu sociálně-právní ochrany dětí V (MPSV) 20-01

Informace o opatřeních přijatých v oblasti boje proti obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování

Boj proti obchodování s lidmi patří mezi největší výzvy současnosti. Obchodování s lidmi je jednou z nejzávažnějších forem organizovaného zločinu a díky ohromným ziskům, které pachatelům z této činnosti plynou, i jednou z nejvýnosnějších. Vzhledem k tomu, že obchod s lidmi má celou řadu forem a podob, musí i opatření proti němu být stejně široká a komplexní. Z tohoto důvodu je již od roku 2003 Ministerstvem vnitra, ve spolupráci s dalšími resorty, vypracována **Národní strategie boje proti obchodování s lidmi**.

Dne 1. ledna 2010 nabyl účinnosti zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, který v § 168 postihuje obchodování s lidmi.

§ 168

Obchodování s lidmi

(1) Kdo přiměje, zjedná, najme, zláká, svede, dopraví, ukryje, zadržuje nebo vydá dítě, aby ho bylo jiným užito

- a) k pohlavnímu styku nebo k jiným formám sexuálního zneužívání nebo obtěžování anebo k výrobě pornografického díla,*
- b) k odběru tkáně, buňky nebo orgánu z jeho těla,*
- c) k službě v ozbrojených silách,*
- d) k otroctví nebo nevolnictví, nebo*
- e) k nuceným pracím nebo k jiným formám vykořisťování, anebo kdo kořistí z takového jednání, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až deset let.*

(2) Stejně bude potrestán, kdo jinou osobu než uvedenou v odstavci 1 za použití násilí, pohrůžky násilí nebo jiné těžké újmy nebo lsti anebo zneužívaje jejího omylu, tísně nebo závislosti, přiměje, zjedná, najme, zláká, svede, dopraví, ukryje, zadržuje nebo vydá, aby jí bylo jiným užito

- a) k pohlavnímu styku nebo k jiným formám sexuálního zneužívání nebo obtěžování anebo k výrobě pornografického díla,*
- b) k odběru tkáně, buňky nebo orgánu z jejího těla,*
- c) k službě v ozbrojených silách,*
- d) k otroctví nebo nevolnictví, nebo*
- e) k nuceným pracím nebo k jiným formám vykořisťování, anebo kdo kořistí z takového jednání.*

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny,*
- b) vydá-li takovým činem jiného v nebezpečí těžké újmy na zdraví nebo smrti,*
- c) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch, nebo*

d) spáchá-li takový čin v úmyslu, aby jiného bylo užito k prostituci.

(4) Odnětím svobody na osm až patnáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 těžkou újmu na zdraví,

b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu, nebo

c) spáchá-li takový čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech.

(5) Odnětím svobody na deset až osmnáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 smrt.

(6) Příprava je trestná.

V souladu se změnou trestně právní definice obchodování s lidmi se strategie od roku 2005 zaměřují nejen na obchodování se ženami, ale i na nová trestně postižitelná jednání. Aktuální strategický dokument schválený usnesením vlády č. 67 ze dne 23. ledna 2008 nese název **Národní strategie boje proti obchodování s lidmi (pro období let 2008-2011)** a kontinuálně navazuje na kroky učiněné na základě předchozích dvou národních strategií. Ve spolupráci s jednotlivými partnery a na základě zkušeností z domácí i zahraniční dobré praxe byly identifikovány oblasti, na které je nutné zaměřit pozornost v následujícím období.

<http://www.mvcr.cz/soubor/final-national-strategyrev-pdf.aspx>

Navržené úkoly směřují do oblasti práce justice jako celku, Policie České republiky a spolupráce s dalšími orgány státní správy i nevládními organizacemi. Mimo jiné na základě toho byla ustanovena **Mezirezortní koordinační skupina pro oblast boje proti obchodování s lidmi** a její statut byl schválen usnesením vlády č. 1006 ze dne 20. srpna 2008. První jednání Mezirezortní koordinační skupiny bylo svoláno dne 16. prosince 2008. Mezirezortní koordinační skupina je nadále svolávána v půlročních intervalech. Vystane-li akutní potřeba, lze svolat jednání na základě jejího statutu i v kratším než půlročním intervalu. Mezirezortní koordinační skupina je složena ze stálých členů, kterými jsou předseda, výkonný místopředseda a tajemník. Předsedou je ministr vnitra, výkonným místopředsedou náměstek ministra vnitra pro vnitřní bezpečnost. Funkci tajemníka plní ředitel odboru bezpečnostní politiky. Stálými členy jsou dále zástupci jednotlivých resortů (Ministerstvo vnitra včetně zástupců Úřadu služby kriminální policie a vyšetřování, Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu, Služby cizinecké policie, Správy uprchlických zařízení, dále Ministerstvo spravedlnosti včetně zástupce Nejvyššího státního zastupitelství a Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo zdravotnictví, Rada vlády pro národnostní menšiny, Rada vlády pro lidská práva, Rada vlády pro rovné příležitosti žen a mužů), i zástupci nevládních neziskových organizací zabývajících se problematikou obchodování s lidmi.

Také je každoročně zpracovávána **Zpráva o stavu obchodování s lidmi v ČR**, která reflektuje situaci v této problematice jak na národní, tak mezinárodní úrovni (ve vztahu k České republice, co se mezinárodní spolupráce týče).

<http://www.mvcr.cz/soubor/czech2008-status-report-on-thb-pdf.aspx>

<http://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-stavu-obchodu-s-lidmi-2009-aj-pdf.aspx>

V roce 2006 byl vydán **Manuál pro Polici ČR – obchodování s lidmi**.
http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/rs_atlantic/data/files/manual-obchod-lidi.pdf

Programy, projekty a vzdělávání v oblasti boje proti obchodování s lidmi

Ministerstvo vnitra realizuje **Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi**. Smyslem Programu je poskytnout obětem obchodování s lidmi podporu, zabezpečit jejich osobní ochranu a ochranu jejich lidských práv a zároveň je motivovat ke spolupráci s orgány činnými v trestním řízení, působícími na poli odhalování a stíhání trestné činnosti související s obchodem s lidmi. Na programu s Ministerstvem vnitra spolupracují útvary Policie České republiky, mezinárodní organizace IOM a nevládní organizace La Strada, Arcidiecézní charita Praha a Rozkoš bez rizika.

V roce 2006 proběhly kulaté stoly k obchodování s lidmi v Litoměřicích, Ostravě, Českých Budějovicích a Znojmě, jejichž cílem bylo informovat představitele místních a regionálních orgánů o formách prevence obchodu s lidmi a možnostech Programu a nastartovat regionální spolupráci v této problematice.

V oblasti vzdělávání se pozornost soustředila na službu cizinecké a pohraniční policie a službu pořádkové policie. V květnu 2006 se ve spolupráci s Úřadem OSN pro drogy a kriminalitu uskutečnila regionální konference pro pracovníky služby cizinecké a pohraniční policie zaměřená na identifikaci obchodovaných osob na hranicích.

Pro české občany vyjíždějící za prací do ciziny a obchodované osoby–cizince na území České republiky byly vytvořeny letáky, které upozorňují na rizika práce v zahraničí a odkazují na pomáhající organizace v případě nouze.

V roce 2006 byl realizován pilotní projekt zaměřený na snižování poptávky po sexuálních službách cestou oslovení klientů. Projekt se zaměřil na vykreslení příznaků obchodování s lidmi a nedobrovolné prostituce a nabídl možnosti, jak bezpečným a anonymním způsobem ohlásit podezření a dozvědět se více o fenoménu obchodu s lidmi prostřednictvím nově zřízených webových stránek, telefonních linek a informačních materiálů. Kampaň realizovala IOM v Plzeňském a Jihomoravském kraji od dubna do září 2006 ve spolupráci s organizacemi La Strada a Česká katolická charita – Projekt Magdala, které společně vytvořily platformu **SPOLu – Spolu Proti Obchodu s lidmi**.

V roce 2006 pokračovala aktivní spolupráce se zahraničními partnery. Česká republika byla požádána Úřadem OSN pro drogy a kriminalitu o expertní pomoc při rozvoji obdobných programů specialistům na Slovensku a v Moldávii, kteří v roce 2006 navštívili Českou republiku s cílem podrobně se s Programem seznámit. O podobnou pomoc zaměřenou na kavkazský region požádala také OBSE. S Programem se také seznámila studijní delegace z Ukrajiny.

V rámci prevence obchodování s lidmi byly realizovány dva preventivní projekty. Krátkodobý pilotní projekt **Prevence obchodu s lidmi: přednášky na středních školách**, který byl realizován IOM Praha na jaře 2007 na 6 vybraných středních školách ukázal neznalost, ale i zájem středoškoláků o problém obchodování s lidmi a potřebu věnovat se systematictěji této cílové skupině.

http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/rs_atlantic/data/files/zz-prevence-na-skolach3375.pdf

Na základě zkušeností z pilotního projektu prevence zaměřené na zákazníky prostituce byla v roce 2007 zahájena informační kampaň proti obchodu s lidmi. Kampaň se během pěti měsíců (od 15. srpna 2007 do 15. ledna 2008) zaměřila na cílovou skupinu zákazníků prostituce a nepřímo na oběti obchodu s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování. Také nabídla možnosti, jak bezpečným způsobem a anonymním způsobem ohlásit podezření a dozvědět se více o fenoménu obchodování s lidmi prostřednictvím nově zřízených webových stránek, telefonních linek a informačních materiálů. Partnerské organizace vytvořily pro účel kampaně platformu **Spolu proti obchodu s lidmi**. Slogan kampaně zní „Neboj se to říct za ní.“ Během kampaně byly využívány webové stránky v českém, anglickém a německém jazyce (www.rekni-to.cz; www.sage-es.cz; www.say-it.cz). U partnerských organizací byly zřízeny také telefonní linky pro informační účely i tísňové volání.

Během podzimu 2007 proběhlo školení pracovníků Správy uprchlických zařízení o způsobech identifikace potenciálních obětí obchodování s lidmi nebo osob již obchodovaných, zajištění počáteční krizové intervence v zařízeních Správy uprchlických zařízení a možnostech programu. Školení za finanční podpory Ministerstva vnitra zajistila Arcidiecézní charita Praha, La Strada, o.p.s. a IOM Praha.

V roce 2008 byl schválen projektový záměr na programové dílo **Informační systém Obchodovaná osoba**. Jedná se o softwarovou databázi určenou pro sběr údajů od klientů zařazených do Programu. V roce 2009 nadále realizace projektového záměru pokračuje. Tato databáze bude obsahovat přehled položek, podle kterých by se měly oběti obchodování s lidmi v Programu evidovat. Cílem informačního systému je shromažďovat a třídit údaje o obětech obchodování s lidmi, které jsou zařazeny do Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi, nebo kterým byl umožněn dobrovolný návrat do země původu. Registr by měl být schopen poskytovat výstupy a třídění na základě různých filtrů a zpracovat údaje ve formě statistických souhrnných výstupů.

V roce 2009 vydalo Ministerstvo vnitra ve dvou jazykových verzích brožuru o **Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi**, která je určena odborné i široké veřejnosti a potencionálním obětem obchodování s lidmi a vybavil jimi 14 vybraných organizací. Brožura přispěje ke zvýšení informovanosti o obchodování s lidmi a seznámí veřejnost s Programem podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi.

V roce 2009 se dále rozvíjí aktivní spolupráce s různými mezinárodními organizacemi (např. OSN - UNODC, Rada Evropy, orgány Evropské unie atd.). Odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra je gestorem mezinárodního projektu **Mezinárodní referenční mechanismus pro oběti obchodování s lidmi v zemích zdrojových a cílových**, který koordinuje International Centre for Migration Policy Development. Cílem projektu je propojení existujících národních koordinačních mechanismů pro ochranu a pomoc obětem obchodu s lidmi, sjednocení standardů služeb poskytovaných obětem a především posílení mezinárodní a bilaterální spolupráce v oblasti repatriace a reintegrace obětí. Hlavním výstupem tohoto projektu bude stanovení principů péče o oběti obchodování s lidmi a jejich navrácení do země původu.

Jednou z priorit českého předsednictví v Radě Evropské unie byl boj proti organizovanému zločinu – obchodování s lidmi. Proto Ministerstvo vnitra zorganizovalo dne 3. června 2009 v Park Hotelu Plzeň mezinárodní odbornou konferenci s názvem **Prevence a boj proti obchodování s lidmi se zaměřením na snižování poptávky po sexuálních**

službách a sexuálního vykořisťování. Cílem této konference bylo vzájemně se informovat o dobré praxi a preventivních opatřeních v jednotlivých státech Evropy ve vztahu k dané problematice.

Dětské žebrání a opatření na pomoc těmto dětem a jejich rodinám

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, postihuje v § 168 trestný čin obchodování s lidmi. Ustanovení rozlišuje obchodování s osobami mladšími 18 let (děti) a obchodování s osobami, které tuto hranici překročily. Obchodování s dětmi za účelem žebrání je postihováno na základě § 168 odst. 1 písm. e) - *Kdo přiměje, zjedná, najme, zláká, svede, dopraví, ukryje, zadržuje nebo vydá dítě, aby ho bylo jiným užito k nuceným pracím nebo k jiným formám vykořisťování anebo kdo kořistí z takového jednání, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až deset let.*

Od roku 2004 jsou zaznamenány aktivity žebrájcích dětí, zejm. cizinců na území České republiky (převážně Praha). Situace je srovnatelná s ostatními evropskými městy.

Větší pozornost však budila otázka obchodování s dětmi za účelem páchaní drobné trestné činnosti, zejména kapesní krádeže. V reakci na zvýšený výskyt takových případů v roce 2005 zpracovalo Ministerstvo vnitra ve spolupráci s dalšími odborníky analytický materiál zaměřený na popis bulharského organizovaného zločinu působícího na území České republiky, který souvisí s obchodováním s lidmi, prostitucí a kapesními krádežemi.

Na podzim roku 2007 se v Praze znovu objevily ojedinělé případy, jejichž modus operandi byl nápadně podobný těm z roku 2005. Zároveň jsou obdobné situace řešeny ve vztahu ke slovenským, zejména romským dětem i na jiných místech České republiky. Na konci roku 2010 byla pak monitorována situace žebrání rumunských občanů na území města Brna. Tyto osoby měly za účelem zvýšení zisku k žebrání využívat i malé děti.

http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/rs_atlantic/data/files/bulhar-divky.pdf

V praxi orgánů, které se setkávají v rámci výkonu své činnosti s problematikou komerčního sexuálního zneužívání dětí, zejména pak s obchodováním s dětmi–cizinci a související trestnou činností páchanou na dětech, resp. s činností jinak trestnou, proviněními či přestupky, kde jsou pachatelé děti, byla identifikována potřeba vyjasnit kompetence a sjednotit postup orgánů veřejné správy ve vztahu k takovému nezletilému cizinci. Ministerstvo vnitra ve spolupráci s Policií České republiky, Ministerstvem práce a sociálních věcí, Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvem spravedlnosti, Městské policie Praha, La Strada, o. p. s., Praha, a IOM Praha zpracovalo materiál: **Obchodování s dětmi - doporučení pro postup orgánů veřejné správy**, který byl v září 2010 zaslán do mezirezortního připomínkového řízení.

Ministerstvo práce a sociálních věcí ve spolupráci s Ministerstvem vnitra vydalo instruktážní manuál pro sociální a terénní pracovníky **Obchodování s lidmi v ČR**. Manuál má napomoci zvýšit úroveň vědomostí sociálních a terénních pracovníků o problematice obchodování s lidmi, zlepšit jejich schopnosti v rozpoznávání obětí obchodu s lidmi a poskytnout ucelené vodítko při komunikaci s nimi a informace pro další úspěšné řešení konkrétních případů

http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/rs_atlantic/data/files/instr_manual.pdf

Odstranění nejhorších forem dětské práce

Usnesením vlády č. 77 ze dne 19. ledna 2005 vzala vláda na vědomí **Zprávu o plnění Programu pro implementaci opatření k odstranění nejhorších forem dětské práce v období let 2003 a 2004** a zároveň aktualizaci tohoto programu na období let 2005 až 2007. Přijetí národního akčního programu k odstranění nejhorších forem dětské práce vyplynulo z mezinárodních závazků, které Česká republika přijala ratifikací Úmluvy Mezinárodní organizace práce č. 182 o zákazu a okamžitých opatřeních k odstranění nejhorších forem dětské práce z roku 1999, jež pro Českou republiku vstoupila v platnost dne 19. července 2002 (vyhlášena pod č. 90/2002 Sb.m.s.).

V rámci aktualizace **Programu pro implementaci opatření k odstranění nejhorších forem dětské práce pro období let 2005 až 2007** bylo vymezeno celkem 9 úkolů v působnosti Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva vnitra, Ministerstva zdravotnictví, Ministerstva spravedlnosti a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Jednotlivá opatření byla zaměřena na aktivity preventivního i intervenčního charakteru a vztahovala se jak přímo na děti – oběti komerčního sexuálního zneužívání, tak i na subjekty působící v ochraně nezletilých dětí a na odbornou i laickou veřejnost. Konkrétně se jednalo o následující úkoly:

- V rámci součinnosti výkonu státního dozoru v oblasti bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci se vzájemně informovat o výsledcích kontrol práce dětí a jednou ročně předkládat zprávy o výskytu dětské práce k informaci Radě vlády pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci.
- Zařadit problematiku nejhorších forem dětské práce do dalšího vzdělávání pracovníků orgánů sociálně-právní ochrany dětí, škol, školských a zdravotnických zařízení a pracovníků orgánů činných v trestním řízení.
- V rámci statistického zjišťování dat o obětech trestné činnosti, o počtech spáchaných trestných činů a odsouzených pachatelů přihlížet k definici nejhorších forem dětské práce v úmluvě Mezinárodní organizace práce č. 182 s cílem dosáhnout lepšího rozlišení stávajících statistických údajů.
- Vytvářet podmínky pro odhalování a vyšetřování trestné činnosti spojené se šířením dětské pornografie prostřednictvím masmédií.
- Kontrolovat a revidovat seznam prací zakázaných mladistvým.
- Zabezpečovat ochranu obětí a svědků ve fázi vyšetřování před další viktimizací.
- Rozvíjet spolupráci s orgány samosprávy a nestátními neziskovými organizacemi, které se zabývají ochranou práv dětí a resocializací obětí nejhorších forem dětské práce, a při přípravě resortních programů pro poskytování dotací nestátním neziskovým organizacím podporovat efektivní formy sociální práce s rizikovými dětmi a mládeží v nejméně ohrožených lokalitách, včetně opatření zaměřených na prevenci, krizovou intervenci a následnou péči o oběti.
- Zvyšovat celospolečenské povědomí o nejhorších formách dětské práce, informovanost veřejnosti o problematice obchodování s dětmi, dětské prostituce a pornografie způsobem přiměřeným její společenské závažnosti, včetně využití masmédií.
- Informovat a konzultovat sociální partnery při plnění úkolů vyplývajících z Programu a při jeho vyhodnocování a aktualizaci v souladu s principy a tripartitními mechanismy Mezinárodní organizace práce.

V květnu 2008 předložil ministr práce a sociálních věcí vládě **Zprávu o plnění Programu pro implementaci opatření k odstranění nejhorších forem dětské práce**

v období let 2005 až 2007, která byla vládou projednána na zasedání dne 27. 6. 2008. Z této zprávy vyplynulo, že opatření zakotvená v aktualizovaném Programu pro implementaci opatření k odstranění nejhorších forem dětské práce byla splněna, popřípadě implementována do rezortních legislativních a nelegislativních předpisů. Pokračování v plnění opatření v oblasti ochrany dětí před různými formami zneužívání a vykořisťování bylo zajištěno prostřednictvím **Národního plánu boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí na období 2006 – 2008.**

ČLÁNEK 8: PRÁVO ZAMĚSTNANÝCH ŽEN NA OCHRANU

S cílem zajistit účinný výkon práva zaměstnaných žen na ochranu se smluvní strany zavazují:

1. poskytnout ženám před a po narození dítěte volno v celkové délce nejméně 12 týdnů tak, že v této době obdrží placené volno nebo přiměřené dávky sociálního zabezpečení nebo podporu z veřejných fondů,
2. považovat za nezákonné, jestliže zaměstnavatel dá pracovníci výpověď v době její nepřítomnosti, kdy je na mateřské dovolené, nebo tak, aby výpovědní lhůta skončila během takové nepřítomnosti,
3. stanovit, aby matky kojící své děti měly pro tento účel nárok na dostatek volného času.

ČLÁNEK 8, Odstavec 1

Nový zákoník práce, zákon č. 262/2006 Sb., převzal právní úpravu mateřské dovolené z předešlé právní úpravy. Podle § 195 zákoníku práce přísluší zaměstnankyni v souvislosti s porodem a péčí o narozené dítě mateřská dovolená po dobu 28 týdnů. U vícečetného porodu jí pak přísluší mateřská dovolená v rozsahu 37 týdnů. Nástup na mateřskou dovolenou si zaměstnankyně určuje sama; nejpozději 6. týdnů před očekávaným porodem, nejdříve však na počátku 8. týdne před očekávaným porodem.

Délka mateřské dovolené tak v obou případech koresponduje s délkou podpůrné doby pro peněžitou pomoc v mateřství, která je upravena v předpisech upravujících nemocenské pojištění.

Mateřská dovolená se považuje za překážku v práci. Proto na celou délku mateřské dovolené (tj. 28 nebo 37 týdnů) bude mít nárok i zaměstnankyně, která nesplní podmínky pro vznik nároku na peněžitou pomoc v mateřství, ale vznikne jí nárok na dávku nemocenského.

Peněžitá pomoc v mateřství představuje pro pojištěnce s průměrnou nebo nižší mzdou dávku rovnající se 70 % hrubé mzdy. Tato částka se blíží hodnotě čisté mzdy. Pro pojištěnce s nadprůměrnou mzdou jsou dávky peněžité pomoci v mateřství mírně nižší, což odpovídá principu solidarity, na němž je nemocenské pojištění zakotveno. Česká republika ratifikovala Evropský zákoník sociálního zabezpečení a Úmluvy Mezinárodní organizace práce č. 102 a 130 a poskytuje peněžitou pomoc v mateřství ve vyšším standardu, než tyto úmluvy požadují.

ČLÁNEK 8, Odstavec 2

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, v § 53 stanoví zákaz výpovědi zaměstnankyni nebo zaměstnanci v ochranné době. Ochrannou dobou je také doba kdy zaměstnankyně čerpá mateřskou dovolenou nebo kdy zaměstnankyně nebo zaměstnanec čerpají rodičovskou dovolenou.

Z tohoto zákazu výpovědi v době čerpání mateřské nebo rodičovské dovolené připouští zákoník práce v § 54 **dvě výjimky**. Zaměstnavatel může dát výpověď zaměstnankyni nebo zaměstnanci v době čerpání mateřské nebo rodičovské dovolené, pokud jde o výpověď z důvodu organizační změny:

- ruší-li se zaměstnavatel nebo jeho část, nebo
- přemísťuje-li se zaměstnavatel nebo jeho část.

V případě, že se ruší zaměstnavatel nebo jeho část, není možné, aby pracovněprávní vztah zaměstnavatele a zaměstnankyně nadále trval. Bylo by nemožné a nelogické, aby při zániku jednoho subjektu právního vztahu mohl samotný právní vztah trvat.

V případě, že se přemísťuje zaměstnavatel nebo jeho část, stanoví zákoník práce pravidlo, že **pokud se zaměstnavatel přemísťuje v mezích místa (míst) výkonu práce, ve kterých má být podle pracovní smlouvy vykonávána, nemůže být výpověď zaměstnankyni na mateřské dovolené nebo zaměstnankyni nebo zaměstnanci na rodičovské dovolené dána.**

ČLÁNEK 8, Odstavec 3

Beze změny.

ČLÁNEK 16: PRÁVO RODINY NA SOCIÁLNÍ, PRÁVNÍ A HOSPODÁŘSKOU OCHRANU

S cílem zajistit nezbytné podmínky pro plný rozvoj rodiny, která je základní jednotkou společnosti, se smluvní strany zavazují podporovat ekonomickou, právní a sociální ochranu rodinného života takovými prostředky, jako jsou rodinné dávky, daňová opatření, poskytování bydlení pro rodiny, dávek novomanželům, a jinými vhodnými prostředky.

Sociální ochrana

S účinností od 1. června 2006 byla přijata rozsáhlá **novela zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí**, která mimo jiné zvýraznila povinnost orgánů sociálně-právní ochrany dětí – obecních úřadů obcí s rozšířenou působností - v oblasti poradenské pomoci rodičům. Na základě této novelizace jsou pracovníci orgánů sociálně-právní ochrany dětí povinni poskytovat poradenskou pomoc nejen rodičům při řešení problémů spojených s péčí o děti, ale rovněž rodičům po umístění jejich dítěte do zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Tato pomoc zahrnuje zejména pomoc v uspořádání rodinných poměrů, které by umožnily návrat dítěte do rodiny, pomoc při řešení životní a sociální situace, včetně hmotné úrovně rodiny, v pomoci při spolupráci s orgány sociálního zabezpečení, úřady práce a dalšími státními a jinými orgány.

K prohloubení sociální práce orgány sociálně-právní ochrany dětí v případech, kdo došlo k umístění dítěte do náhradní péče, přispěla i další změna v úpravě zákona o sociálně-právní ochraně dětí, spočívající v povinnosti pověřených pracovníků orgánu sociálně-právní ochrany dětí osobně navštěvovat děti umístěné v zařízení pro péči o děti a také rodiče těchto nejméně jednou za 3 měsíce. Novela zákona také rozšířila možnost, aby děti v různých krizových situacích a v případě překážek na straně rodičů byly umístěny do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Zřizovatelům těchto zařízení náleží podle nové právní úpravy státní příspěvek na úhradu nákladů spojených s provozem zařízení (aktuálně ve výši 10,80násobku životního minima dítěte za kalendářní měsíc). Bez ohledu na to, zda jsou děti umístěny v ústavním zařízení nebo v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, případně v náhradní rodinné péči, zakotvuje zákon o sociálně-právní ochraně dětí právo rodičů nebo jiných osob odpovědných za výchovu dětí požádat orgány sociálně-právní ochrany o pomoc při výkonu rodičovské zodpovědnosti a adekvátně tomu povinnost orgánů sociálně-právní ochrany poskytnout nebo zprostředkovat rodičům potřebnou pomoc, zejména pomoc při uplatňování nároků podle právních předpisů upravujících hmotnou pomoc rodině a při řešení problémů spojených s výchovou dětí.

Novelou zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, bylo s účinností od 1. října 2008 upřesněno a doplněno ustanovení § 76a odst. 1 občanského soudního řádu, které upravuje **nařízení předběžného opatření soudu** k ochraně dítěte v situaci, kdy se nezletilý dítě ocitlo bez jakékoli péče nebo jsou-li jeho život nebo příznivý vývoj vážně ohroženy nebo narušeny. Nově bylo stanoveno, že soud v popsáných situacích bezprostředního a vážného ohrožení dítěte předběžným opatřením nařídí, aby bylo dítě na nezbytně nutnou dobu umístěno ve vhodném prostředí, které v usnesení označí. Vhodným prostředím se přitom rozumí výchovné prostředí u osoby nebo zařízení způsobilého zajistit nezletilému dítěti řádnou péči s ohledem na jeho fyzický a duševní stav, jakož i rozumovou vyspělost a umožnit realizaci případných jiných opatření stanovených předběžným opatřením.

Současně byla také změněna úprava **výkonu rozhodnutí soudu o výchově nezletilých dětí** podle § 272 až §273a občanského soudního řádu. Jako nový způsob výkonu rozhodnutí soudu bylo zakotveno uložení povinnosti účastnit se na dobu až 3 měsíců mimosoudního smířčího nebo mediačního jednání, rodinné nebo jiné vhodné terapie a stanovení plánu navykacího režimu k umožnění postupného kontaktu dítěte s osobou oprávněnou ke styku s dítětem, je-li stanovení takového plánu v zájmu dítěte (§ 273 odst. 2 písm. a), b) občanského soudního řádu).

K posílení a prohloubení sociální práce s ohroženými rodinami a preventivního působení k odstranění problémů ve výchově dítěte tak, aby nebylo nutné přistupovat k odebrání dítěte z péče rodičů a jeho umístění do náhradní péče, vypracovalo Ministerstvo práce a sociálních věcí v roce 2009 soubor metodických doporučení, která jsou určena zejména pro sjednocení a usměrnění postupu orgánů sociálně-právní ochrany dětí na úrovni obecních úřadů obcí s rozšířenou působností:

- Metodické doporučení Ministerstva práce a sociálních věcí č. 2/2009 k vyhodnocování situace dětí v obtížné sociální situaci, které se zaměřuje na tvorbu individuálního plánu dítěte, ale i na principy a základní okruhy vyhodnocování situace dítěte.
- Metodické doporučení Ministerstva práce a sociálních věcí č. 3/2009 k vytvoření individuálního plánu péče o dítě je zacíleno na kompetence klíčového pracovníka (pracovníka orgánu sociálně-právní ochrany dětí) a úlohu spolupracujících subjektů v procesu tvorby individuálního plánu dítěte.
- Metodické doporučení Ministerstva práce a sociálních věcí č. 9/2009 k sociální práci s ohroženou rodinou je zacíleno na problematiku sanace rodiny, zásady pomoci ohroženým rodinám, vyhodnocování situace ohrožené rodiny a na roli sociální pracovníka v práci s ohroženou rodinou.

Ministerstvo práce a sociálních věcí vyvíjí metodickou činnost rovněž v oblasti náhradní rodinné péče, přičemž cílem metodického vedení orgánů sociálně-právní ochrany dětí je rozšíření a zkvalitnění náhradní rodinné péče jako formy náhradní péče o děti, která má zásadně přednost před náhradní péčí realizovanou v ústavních zařízeních. V roce 2009 vydalo v této oblasti tato metodická doporučení:

- Metodické doporučení Ministerstva práce a sociálních věcí č. 4/2009 k přechodu dítěte do náhradní rodiny.
- Metodické doporučení Ministerstva práce a sociálních věcí č. 5/2009 k návazné péči o náhradní rodinu po přijetí dítěte .
- Metodické doporučení Ministerstva práce a sociálních věcí č. 6/2009 k pěstounské péči na přechodnou dobu.
- Metodické doporučení Ministerstva práce a sociálních věcí č. 7/2009 k odbornému posuzování žadatelů o zprostředkování náhradní rodinné péče.
- Metodické doporučení Ministerstva práce a sociálních věcí č. 8/2009 k postupu a cílům psychologického vyšetření žadatelů o osvojení nebo pěstounskou péči.

V roce 2008 byla schválena **novelizace šesti zákonů dotýkajících se vymáhání výživného pro děti** - konkrétně občanského soudního řádu, zákona o rodině, zákona o sociálně-právní ochraně dětí, exekučního řádu, zákona o pomoci v hmotné nouzi a zákona o soudních poplatcích, která byla vyhlášena pod č. 259/2008 Sb. a nabyla účinnosti 1. září 2008. Cílem novelizace bylo zjednodušit a posílit postavení oprávněného při vymáhání dlužného výživného pro děti.

V úpravě zákona o rodině byla prodloužena promlčecí doba, po jejímž uplynutí se promlčují práva na jednotlivá opětvující se plnění výživného, ze 3 let na 10 let. V zákoně o sociálně-právní ochraně dětí byla zdůrazněna povinnost orgánů sociálně-právní ochrany dětí poskytovat pomoc při uplatňování nároku dítěte na výživné a při vymáhání plnění vyživovací povinnosti k dítěti, včetně pomoci při podávání návrhu soudu. Dále byla pro orgány sociálně-právní ochrany dětí nově zakotvena povinnost oznamovat orgánům činným v trestním řízení skutečnosti o tom, že není plněna vyživovací povinnost k dítěti, a to za účelem posouzení případné trestněprávní odpovědnosti povinné osoby pro trestný čin zanedbávání povinné výživy. V úpravě exekučního řádu došlo k osvobození oprávněných osob od povinnosti platit

soudnímu exekutorovi přiměřenou zálohu na náklady exekuce, jde-li o exekuci k vymožení výživného pro nezletilé dítě, což by mělo přispět k vyššímu využívání vymáhání výživného prostřednictvím soudních exekutorů.

Bydlení pro rodiny

V oblasti bytové politiky jsou důležitými programy podpora stavebního spoření a podpora hypotečních úvěrů. Kromě toho jsou rozhodnutím ministra pro místní rozvoj vyhlášovány podprogramy podpory bydlení. Státní fond rozvoje bydlení poskytuje nízkou úročené úvěry na podporu bydlení mladým lidem do 35 let a podporu v programu PANEL. Dalším opatřením je stavební spoření, které bylo v České republice zavedeno v roce 1993, vzniklo za účelem nápomoci řešení bytové situace občanů. Jedná se o komplexní finanční produkt poskytovaný stavebními spořitelny. V jeho rámci může klient spořit, požádat o úvěr ze stavebního spoření nebo o překlenovací úvěr či využívat případně státem poskytované podpory stavebního spoření.

Zařízení pro péči o děti

K zařízení, která zajišťují péči o děti, patří především jesle a mateřské školy a velmi specificky také mateřská centra. Institucionální péče o nejmenší děti (do 3 let věku) stále ustupuje do pozadí ve prospěch rodičovské péče. Pokud jde o mateřská centra, jsou zřizována samotnými matkami na mateřské, resp. rodičovské dovolené. Fungují převážně jako střediska vzájemného setkávání rodičů s dětmi za účelem společných zájmových a jiných aktivit a nabízejí řadu programů pro rodiče (matky) s dětmi, některá také pro děti samotné, tzv. hlídací službu.

V péči o děti od 3 do 6 let stále dominovaly mateřské školy. Ve školním roce 2006/07 bylo v ČR 4 815 mateřských škol, v roce 2007/08 již jen 4 808 škol, ale v roce 2008/09 se počet škol stabilizoval na 4 809 škol. Pokles počtu mateřských škol v prvních dvou letech sledovaného období neznamená ve všech případech jejich faktický úbytek, změnila se metodika vykazování. Počet mateřských škol ve školním roce 2007/08 klesl proto, že jednak byly některé zrušeny, jednak bylo sloučeno více škol pod jeden právní subjekt. Naprostá většina mateřských škol je zřizována obcemi (95,9 %). Počet dětí v mateřských školách roste, v roce 2006/07 navštěvovalo mateřské školy 285 419 dětí a v roce 2007/08 to bylo již 291 194 dětí a v roce 2008/09 jejich počet stoupl na 301 620 dětí.

Zároveň stoupá počet nevyřízených žádostí o přijetí k předškolnímu vzdělávání – ve školním roce 2006/07 byl počet nevyřízených žádostí 9 570, v roce 2007/08 se počet nevyřízených žádostí zvýšil na 13 409 a v roce 2008/09 nebylo vyřízeno již 19 996 žádostí. Zvýšený nárůst počtu dětí, na které nevyjde místo v mateřské škole je dán zejména zvýšenou porodností v minulých letech. Jednu mateřskou školu navštěvuje v průměru 62,7 dětí. Ve srovnání se školním rokem 2007/08 se průměr zvýšil o 2,1 dítěte. Počet dětí na třídu se zvýšil (z 22,8 v roce 2006/07 na 23,1). Počet dětí docházejících do mateřské školy se za poslední 3 roky zvýšil o 16 201 dětí a počet tříd se zvýšil o 541.

Docházka do mateřské školy je nepovinná, přesto navštěvuje mateřské školy 76,5 % všech tříletých dětí, 89,4 % čtyřletých a 92,8 % všech pětiletých dětí. Podíl pětiletých dětí navštěvujících mateřské školy na populaci pětiletých se v posledních letech mírně snižuje, jak

je vidět z příložené tabulky, i když absolutně se zvyšuje jak počet pětiletých dětí v mateřských školách tak populace pětiletých.

Ačkoli právní řád umožňuje využívání služeb placeného hlídání dětí prostřednictvím osobních pečovatelek či agentur, není jejich využívání v České republice stále příliš obvyklé. Podle výzkumu pouze 2 % rodičů s dítětem do deseti let využívala placenou výpomoc při péči o dítě nějakou jinou osobou. Pokud žádná z výše zmiňovaných služeb nebyla rodičům z různých důvodů dostupná, nejčastěji spoléhali na pomoc prarodičů dítěte.

Z programového prohlášení vlády České republiky vyplývá podpora dalšího rozvoje služeb péče o děti zejména v oblasti alternativ rodinné péče ve fázi pre-primárního vzdělávání, rozvoj firemních školek, alternativních předškolních zařízení typu mateřských a rodinných center, ale i institut sousedského hlídání do 6 let věku dítěte.

Počty mateřských škol a počty dětí, učitelek a tříd v mateřských školách ve školním roce
1989/1990 – 2007/2008

Počet	1999/2000	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08
Mateřských škol	5 901	6 007	5 881	5 795	5 067	4 994	4 834	4 815	4 808
Děti	290 192	286 085	282 642	284 950	286 340	286 230	282 183	285 419	291 194
Tříd	13 006	13 196	12 970	12 881	12 797	12 689	12 409	12 494	12 698
Učitelek	23 620	22 906	22 451	22 332	22 158	21 840	22 485	22 368	22 744

Pozn.: Od roku 2000/2001 změněna metodika: počty jsou uváděny včetně mateřských škol speciálních a mateřských škol při zařízeních pro ústavní a ochrannou výchovu. Od školního roku 2005/06 data (kromě učitelek) bez škol při zdravotnických zařízeních, počty učitelek obsahují data včetně učitelek ve školách pro žáky se SVP a učitelek ve školách při zdravotnických zařízeních.

Zdroj: ÚIV

Právní ochrana

Možnosti působení na rodiče k uzavření smírné dohody při řešení sporu o výchovu dětí byly rozšířeny **novelizací občanského soudního řádu**, která byla s účinností od 1. října 2008 provedena zákonem č. 295/2008 Sb. Na základě novelizovaného znění § 100 odst. 3 občanského soudního řádu může soud ve věcech péče o nezletilé děti (tj. včetně úpravy styku rodičů s dítětem) uložit účastníkům na dobu nejvýše 3 měsíců účast na mimosoudním smířčím nebo mediačním jednání nebo rodinné terapii. Za tím účelem může rovněž přerušit řízení a následně v něm pokračovat na základě informací o výsledku smířčího či mediačního jednání.

Cílem těchto nových zákonných ustanovení je zejména umožnit neautoritativní smíření účastníků a narovnání jejich vzájemných vztahů. Přístup a chování účastníků v průběhu řízení, kdy soud účastníkům předestře možnost přerušit řízení za účelem mediace nebo takový postup nařídí, bude pak ze strany soudu rovněž vzat v potaz jako dílčí položka v procesu rozhodování o tom, kterému z rodičů bude dítě svěřeno či případně jaký bude rozsah jejich styku s dítětem. Pokud rodič apriori odmítá možnost nalezení kompromisu s druhým rodičem ve věcech týkajících se jejich společného dítěte, má takové jednání rovněž

určitou vypovídací hodnotu o jeho výchovných předpokladech ve vztahu k dítěti a k zajištění jeho harmonického rozvoje.

Vedle soudu disponují také pracovníci orgánu sociálně-právní ochrany dětí zákonnými nástroji k tomu, aby mohli působit na rodiče k uzavření dohody o sporných záležitostech týkajících se výchovy dítěte nebo styku s dítětem. Orgány sociálně-právní ochrany dětí sice nemohou uložit rodičům účast na mediačním nebo jiném smírčím řízení, ale podle § 11 odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, je v kompetenci obecních úřadů obcí s rozšířenou působností **poskytovat nebo zprostředkovávat rodičům poradenství při řešení problémů souvisejících s péčí o dítě a jeho výchovu.**

Od 1. června 2006 je pak na základě § 12 odst. 1 písm. b) zákona č. 359/1999 Sb. pak obecní úřad obce s rozšířenou působností zmocněn **uložit rodičům svým rozhodnutím povinnost využít pomoc určeného odborného poradenského zařízení**, pokud rodiče nejsou schopni řešit problémy spojené s výchovou dítěte bez odborné poradenské pomoci, zejména při sporech o úpravě výchovy dítěte nebo úpravě styku s dítětem, a pokud doporučení obecního úřadu obce s rozšířenou působností dávaná v tomto ohledu rodičům se ukazují být jako nedostačující. Správní řízení o uložení povinnosti rodičům využít pomoc odborného poradenského zařízení může příslušný obecní úřad obce s rozšířenou působností zahájit buď z moci úřední, anebo na návrh některého z rodičů.

Domácí násilí

Domácí násilí jakožto jedna z nejrozšířenějších forem násilí na ženách je v České republice z hlediska právní úpravy vnímána jako genderově neutrální téma, kterému je věnována velká pozornost. Přesto je zřejmé, že z hlediska statistiky se oběťmi domácího násilí stávají nejčastěji ženy.

Česká republika v posledních letech zaznamenala velký posun, pokud jde o zlepšení právní úpravy. Za tento posun je třeba přiznat největší zásluhu neziskovým organizacím, které v této oblasti působí, neboť ve spolupráci se státní správou se jim podařilo změnit názor veřejnosti i politické reprezentace na domácí násilí, které bylo a často bohužel i dnes je považováno za soukromý problém rodiny. Díky spojenému úsilí je však domácí násilí častěji vnímáno jako problém celé společnosti a povinnost státu řešit tento problém aktivně je stále méně zpochybňována.

Prvním zásadním posunem byla novela trestního zákona v roce 2004, která v § 215a zavedla nový trestný čin **týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě**. Domácí násilí však může být kvalifikováno také jako jiný závažný trestný čin, např. ublížení na zdraví, omezování osobní svobody či znásilnění, násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci nebo vydírání. Méně závažné jednání v případech domácího násilí je často posuzováno jako přestupek podle zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

Právní úprava i právní úprava souvisejících právních předpisů reagovala na již spáchané násilí, ale neřešila předcházení tomuto jednání či účinnou pomoc obětem. To vedlo k přijetí **zákona č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím**, jenž nabyl účinnosti 1. ledna 2007. Smyslem této nové právní úpravy je účinná preventivní ochrana osob ohrožených domácím násilím.

Tato právní úprava stojí na třech základních krocích zabezpečujících ochranu ohrožené osoby:

- Vykázání ze společného obydlí
Novelou zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky (později nahrazen zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky) bylo zavedeno oprávnění policistů rozhodnout o **vykázání násilné osoby, která se dopouští domácího násilí, ze společného obydlí**. Cílem tohoto rozhodnutí je zastavit aktuální násilí ve společném obydlí, pokud k němu dochází, a to právě formou vykázání násilné osoby, a poskytnout ohrožené osobě čas, ve kterém s využitím odborné pomoci může situaci řešit. Vykázání trvá 10 dní. Podle původní úpravy se jednalo o rozhodnutí, které policista vydá ve správním řízení. Vykázání se dělilo na dvě možné situace:
 - povinnost opustit společné obydlí a zákaz návratu do něj v případě, že násilná osoba byla policejnímu zásahu přítomna, a
 - zákaz vstupu do společného obydlí v případě, že násilná osoba nebyla zásahu přítomna.Rozhodnutím byl vymezen i územní prostor, na který se zákaz vztahuje. Rozhodnutí se vydává bez ohledu na názor ohrožené osoby.
- Návrh na vydání předběžného opatření
Ohrožená osoba může podat u civilního soudu návrh na vydání předběžného opatření podle § 76b zákona č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, kterým soud násilné osobě uloží, aby opustila společné obydlí, nebo aby do něj nevstupovala a aby se zdržela setkávání a navazování kontaktů s ohroženou osobou. Takové rozhodnutí soudu je vydáváno na dobu jednoho měsíce s tím, že pokud bylo zahájeno řízení ve věci samé (tzn. například řízení o rozvod manželů, zrušení společného nájmu, vypořádání společného jmění manželů apod.) může být tento zákaz soudu prodloužen až na celkovou dobu jednoho roku.
- Zřízení intervenčních center
Na základě § 60a zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů bylo zřízeno 15 intervenčních center, která poskytují zejména psychologickou, právní a sociální pomoc a zároveň koordinují interdisciplinární spolupráci mezi orgány veřejné správy, zejména orgány sociálně-právní ochrany dětí, zdravotnickými zařízeními, soudy a policií daném regionu.

V rámci legislativní části reformy Policie České republiky, která z větší části proběhla v roce 2008, pak byl přijat zcela nový **zákon o Policii České republiky (č. 273/2008 Sb.)**, který s určitými změnami vyvolanými potřebami roční praktické aplikace institutu přejal dosavadní oprávnění policisty vykázat násilnou osobu ze společného obydlí. Nejdůležitější změna a posun v ochraně ohrožené osoby spočívá v novém zavedení povinnosti násilné osoby zdržet se po dobu vykázání i jakéhokoli styku a navazování kontaktů s ohroženou osobou. Tím byla zásadním způsobem posílena ochrana ohrožené osoby, která je tak chráněna i mimo společné obydlí.

S účinností od 1. ledna 2010 byl přijat zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, který v § 354 zavádí nový trestný čin nebezpečné pronásledování. Na jeho základě lze trestat závažnější případy pronásledování nebo slídění (stalking).

Nebezpečné pronásledování

(1) Kdo jiného dlouhodobě pronásleduje tím, že

- a) vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmu jemu nebo jeho osobám blízkým,*
- b) vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje,*
- c) vytrvale jej prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje,*
- d) omezuje jej v jeho obvyklém způsobu života, nebo*
- e) zneužije jeho osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu,
a toto jednání je způsobilé vzbudit v něm důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.*

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři roky bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

- a) vůči dítěti nebo těhotné ženě,*
- b) se zbraní, nebo*
- c) nejméně se dvěma osobami.*

V rámci rekodifikace trestního práva procesního pak věcný záměr trestního řádu, jehož paragrafované znění vzniká v současné době, počítá se zavedením institutu předběžného opatření, jehož obsahem na poli problematiky domácího násilí má být možnost uložit obviněnému povinnost nezdržovat se ve společném obydlí a zdržet se styku a navazování kontaktů s obětí trestného činu po celou dobu probíhajícího trestního řízení. Porušení podmínek takového předběžného opatření by podle návrhu mělo být považováno za důvod vzetí do vazby.

Při Ministerstvu vnitra funguje od roku 2005 tzv. **Meziresortní monitorovací skupina**, složená ze zástupců resortů práce a sociálních věcí, školství, spravedlnosti, zdravotnictví, vnitra a Policie České republiky a zástupců nevládního sektoru. Skupina se schází pravidelně čtyřikrát ročně a projednávala závažná témata k problematice domácího násilí (např. terapeutické programy pro násilné osoby, děti jako svědci domácího násilí a intervenční centra, legislativní úkoly v této oblasti, vzdělávání odborníků, zejména policistů atd.). Ministr vnitra na základě podkladů této skupiny předkládá vládě České republiky každoročně materiál **Informace k zavádění interdisciplinárních týmů k domácímu násilí za uplynulý rok.**

<http://www.mvcr.cz/clanek/informace-o-plneni-opatreni-pro-zavedeni-interdisciplinarnich-tymu-spojujicich-zdravotni-socialni-a-policejni-pomoc-pri-odhalovani-a-stihani-pripadu-domaciho-nasili-za-rok-2009.aspx>

V rámci Rady vlády pro rovné příležitosti žen a mužů byl k 1. lednu 2008 zřízen **Výbor pro prevenci domácího násilí**, který má za cíl vytvořit národní strategii pro boj proti domácímu násilí a meziresortní koordinaci pro naplňování této strategie. Výbor sleduje statistickou evidenci různých forem domácího násilí, prosazuje potřebné legislativní kroky a podporuje vzdělávání profesionálů.

V současnosti Výbor pro prevenci domácího násilí připravuje **Národní akční plán prevence domácího násilí**, na jehož zpracování se podílí ústřední orgány státní správy i nestátní neziskové organizace. Cílovými skupinami, na které by akční plán měl být zaměřen jsou: ženy/muži - oběti (podskupiny – ženy cizinky a se zdravotním či sociálním handicapem), děti, senioři, pachatelé domácího násilí, pomáhající instituce (např. psychologové, sociální pracovníci, lékaři atd.) a veřejnost. Národní akční plán si klade za cíl k problematice domácího násilí přistupovat z celospolečenského hlediska. Plán vychází ze základních pilířů řešení problematiky domácího násilí (prevence i represe) a v tomto smyslu navrhuje i hlavní cíle:

- podpora osob ohrožených domácím násilím
- děti ohrožené domácím násilím
- práce s násilnými osobami
- vzdělávání a interdisciplinární spolupráce
- společnost a domácí násilí
- výzkum (průřezově)
- legislativa (průřezově)

K 1. lednu 2007 nabyly účinnosti **zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách**, který definuje jednotlivé druhy sociálních služeb, z nichž některé poskytují pomoc také obětem domácího násilí. Na oběti domácího násilí se zaměřují především tyto druhy sociálních služeb: odborné sociální poradenství, krizová pomoc, telefonická krizová pomoc, azylové domy a intervenční centra. Seznam všech registrovaných sociálních služeb, včetně těch, které poskytují pomoc obětem domácího násilí, je veřejně dostupný v Registru poskytovatelů sociálních služeb na webových stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí.

V návaznosti na zákon o sociálních službách a zákon na ochranu před domácím násilím (zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím) zahájilo k 1. lednu 2007 v České republice provoz 15 intervenčních center, která poskytují krizovou pomoc osobám ohroženým domácím násilím. Pomoc je poskytována ohroženým osobám, o kterých se intervenční centrum dozví od Policie České republiky na základě doručení kopie úředního záznamu o vykázání, ale také těm, kteří se na intervenční centrum obrátí na základě vlastní žádosti o pomoc. Stávající intervenční centra byla následně s účinností od 1. ledna 2008 novelou zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, do systému pomoci včleněna jako nový druh služby. Od tohoto data mají další poskytovatelé sociálních služeb možnost registrovat si sociální službu intervenční centrum.

Ke dni 6. srpna 2010 bylo v České republice obětem domácího násilí k dispozici celkem 183 služeb odborného sociálního poradenství, 24 služeb krizové pomoci, 25 služeb telefonické krizové pomoci, 17 intervenčních center a 104 azylových domů (údaje z Registru poskytovatelů sociálních služeb).

Hospodářská ochrana

Finanční pomoc rodinám se odehrává ve dvou hlavních oblastech:

- v oblasti daňových opatření
- v oblasti systému sociálního zabezpečení

Daňová opatření

Rodiny jsou nepřímou podporovány prostřednictvím těchto daňových opatření:

- daňové zvýhodnění na vyživované dítě žijící s poplatníkem v domácnosti
Novelou **zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů**, ve znění pozdějších předpisů se od 1. ledna 2005 nezdanitelná část základu daně na vyživované dítě nahradila novým institutem "daňové zvýhodnění na vyživované dítě žijící s poplatníkem v domácnosti". Daňové zvýhodnění na dítě, na rozdíl od nezdanitelné části základu daně, se odčítá ve stanovené výši nikoliv od základu daně, ale přímo od vypočtené daně a nebo v jednotlivých kalendářních měsících u zaměstnanců od vypočtené zálohy na daň. Daňová úleva spočívá v tom, že vypočtená daň (u zaměstnance měsíční záloha na daň) se sníží o stanovenou částku daňového zvýhodnění (slevu na dani). V případě, že je u poplatníka s nižšími příjmy vypočtená daň nižší, než částka daňového zvýhodnění (slevy na dani), má poplatník nárok na vyplacení daňového bonusu (tj. nevyužití částky daňového zvýhodnění). Aby poplatník daňového bonusu dosáhl, musí být ekonomicky aktivní, tj. poplatník může daňový bonus uplatnit pouze v případě, že má ve zdaňovacím období zdanitelné příjmy alespoň ve výši šestinásobku minimální mzdy, nebo při zdanění měsíční mzdy alespoň ve výši poloviny minimální mzdy. Daňové zvýhodnění na dítě činilo roce 2009 částku 10 680 Kč za dítě.
- odpočet na manžela či manželku (sleva na dani)
Na manželku/manžela žijící/ho s poplatníkem v domácnosti, která/ý nemá vlastní příjmy vyšší než 68 000 Kč za kalendářní rok, lze žádat odpočet daně, tj. uplatnit slevu na dani, která činí ročně 24 840,- Kč na vyživovanou/ného manželku/manžela.

Opatření v systému sociálního zabezpečení

Pomoc rodinám s nezaopatřenými dětmi byla poskytována v referenčním období prostřednictvím dávkového systému státní sociální podpory (zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů). Od roku 2006 prochází tento systém významnými změnami.

2006

Ve vztahu k podpoře rodičovství a sladění výkonu povolání a péče o dítě byly nejvýznamnější změny v roce 2006 vázány na rodičovský příspěvek, kdy se měnily jak podmínky nároku na dávku, tak její výše. S účinností od 1. ledna 2006 byla pro nárok na **rodičovský příspěvek** modifikována podmínka osobní celodenní a řádné péče o dítě. Původně podmínka osobní celodenní péče nebyla splněna, pokud (zdravé) dítě ve věku do 4 let navštěvovalo jesle, mateřskou školku nebo obdobnou instituci pro předškolní děti více než 5 kalendářních dnů v měsíci. Omezení týkající se umístění (zdravých) dětí v předškolních a obdobných zařízeních bylo změněno tak, že dítě mladší 3 let i nadále může navštěvovat jesle nebo jiné obdobné zařízení nejvýše 5 kalendářních dnů v měsíci, kdežto dítě, které dovršilo 3 roky věku, může pravidelně navštěvovat mateřskou školu nebo jiné obdobné zařízení v rozsahu nepřevyšujícím 4 hodiny denně.

Novela zákona o státní sociální podpoře účinná od 1. dubna 2006 pomohla rodičům, jejichž děti nastupují povinnou školní docházkou, zavedením jednorázové dávky **příspěvek na školní pomůcky** (1 000 Kč). Ale hlavně zlepšila finanční situaci rodičů malých dětí, tím že zvýšila **porodné** (na 10násobek – a při narození dvojčat, trojčat nebo více dětí současně na 15násobek – částky životního minima na osobní potřeby dítěte).

V souvislosti se zrušením povinné základní vojenské služby byl zrušen **zaopatřovací příspěvek**.

2007

Změny u rodičovského příspěvku platné od 1. ledna 2007 výrazně zvýšily příjmy rodin s malými dětmi. Současně došlo k parametrickým změnám daným novou konstrukcí životního minima (zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů). Významnou změnou byla i nová konstrukce příspěvku na bydlení.

Na **rodičovský příspěvek** měl rodič nárok, jestliže po celý kalendářní měsíc osobně, celodenně a řádně pečuje o alespoň jedno dítě mladší 4 let. Je-li dítě dlouhodobě zdravotně postižené, nárok na rodičovský příspěvek je prodloužen do 7 let věku dítěte.

Podmínka péče po celý kalendářní měsíc byla považována za splněnou v následujících situacích:

- dítě se narodilo,
- rodič měl po část měsíce z dávek nemocenského pojištění nárok na peněžitou pomoc v mateřství, peněžitou pomoc nebo nemocenské poskytnuté v souvislosti s porodem,
- osoba na základě rozhodnutí příslušného orgánu převzala dítě do péče nahrazující péči rodičů,
- dítě dosáhlo věku 4 nebo 7 let, nebo
- dítě nebo rodič zemřeli

Rodičovský příspěvek náležel, pokud dítě mladší 3 let navštěvovalo jesle nebo obdobnou instituci pro předškolní děti nejvýše 5 kalendářních dnů v měsíci. Dítě, které dovršilo 3 roky věku, mohlo navštěvovat mateřskou školu nebo jiné obdobné zařízení v rozsahu nepřevyšujícím 4 hodiny denně. Existují-li závažné zdravotní důvody buď na straně dítěte, nebo rodiče, zákon o státní sociální podpoře vymezuje další situace, v nichž je podmínka osobní celodenní péče o dítě splněna.

Příjem rodiče nebyl testován, rodič mohl být výdělečně činný, aniž ztratí právo na pobírání rodičovského příspěvku. Po dobu své výdělečné činnosti však musí rodič pobírající rodičovský příspěvek zajistit péči o dítě jinou zletilou osobou.

Výše rodičovského příspěvku byla v roce 2007 stanovena ve výši částky odpovídající 40 % průměrné měsíční mzdy v nepodnikatelské sféře za kalendářní rok, který o 2 roky předchází kalendářnímu roku, v němž se rodičovský příspěvek poskytuje. Pro rok 2007 se tedy vycházelo z průměrné mzdy roku 2005 a rodičovský příspěvek tak činil 7 582 Kč měsíčně.

Přídavek na dítě představoval nárok nezaopatřeného dítěte a byl vyplácen ve třech úrovních v závislosti na příjmu rodiny. Rodiny s příjmem vyšším než 4 násobek životního minima nárok na přídavek na dítě neměly. Výše dávky byla stanovena jako násobek částky životního minima dítěte a příslušného koeficientu.

Nezaopatřené dítě má nárok na přídavek na dítě:

- ve zvýšené výměře – ve výši 0,36 násobku životního minima dítěte, jestliže rozhodný příjem rodiny nepřesáhl 1,50 násobek částky životního minima rodiny;
- v základní výměře – ve výši 0,31 násobku životního minima dítěte, jestliže rozhodný příjem rodiny přesáhl 1,50 násobek částky životního minima rodiny, ale není vyšší než 2,40 násobek částky životního minima rodiny;
- ve snížené výměře – ve výši 0,16 násobku životního minima dítěte, jestliže rozhodný příjem rodiny přesáhl 2,40 násobek částky životního minima rodiny, ale není vyšší než 4 násobek částky životního minima rodiny.

Výše přídavku na dítě podle věku nezaopatřeného dítěte a příjmu rodiny
(k 1. lednu 2007, v Kč měsíčně)

Výměra přídavku	zvýšená	základní	snížená
koeficient částka ŽM	0,36	0,31	0,16
Do 6 let 1 600	576	496	256
6–15 let 1 960	706	608	314
15–26 let 2 250	810	698	360

Nárok na **sociální příplatek** měl rodič, který se staral o alespoň jedno nezaopatřené dítě, pokud rozhodný příjem v rodině nepřevyšuje 2,20 násobek životního minima rodiny.

Výše sociálního příplatku podle věku dítěte a příjmu úplné rodiny
(bez dalších sociálních událostí, k 1. lednu 2007, v Kč měsíčně)

Věk nezaopatřeného dítěte v rodině	Sociální příplatek při rozhodném příjmu rodiny v předchozím kalendářním čtvrtletí		
	1,0 ŽM	1,6 ŽM	2,0 ŽM
do 6 let*	873	437	146
6 – 15 let	1070	535	179
15 – 26 let	1 228	614	205

Pozn.: * rodina bez nároku na rodičovský příspěvek

Hranice čistého příjmu v Kč měsíčně pro nárok na sociální příplatek od 1. 1. 2007

Úplná rodina (oba rodiče) s počtem nezaopatřených dětí:	1,0násobek životního minima (maximální)	2,2násobek životního minima (není nárok)
jedno do 6 let	7 080	15 576
dvě 5, 8 let	9 040	19 888
tři 5, 8, 12 let	11 000	24 200
čtyři 5, 8, 12, 16 let	13 250	29 150

Na výši sociálního příplatku měly kromě příjmu vliv také další nepříznivé situace, kterým rodina čelí. Jde zejména o péči o zdravotně postižené dítě, zohledněny jsou také zdravotní postižení nebo osamělost rodiče, studium dítěte na střední škole v denní formě studia nebo na vysoké škole v prezenční formě studia.

Na **příspěvek na bydlení** má nárok vlastník nebo nájemce bytu, který je v bytě přihlášen k trvalému pobytu, jestliže

- jeho náklady na bydlení přesahují částku součinu rozhodného příjmu v rodině a koeficientu 0,30, a na území hlavního města Prahy koeficientu 0,35, a zároveň
- součin rozhodného příjmu v rodině a koeficientu 0,30, a na území hlavního města Prahy koeficientu 0,35, není vyšší než částka normativních nákladů na bydlení.

Normativní náklady na bydlení jsou stanoveny jako průměrné náklady na bydlení podle velikosti obce a počtu členů v domácnosti. Zahrnují pro nájemní byty částky nájemného v souladu se zákonem o nájemném a pro družstevní byty a byty vlastníků obdobné náklady. Dále jsou do nich zahrnuty ceny služeb a energií. Normativní náklady na bydlení jsou propočítány na přiměřené velikosti bytů pro daný počet osob v nich trvale bydlících.

Normativní náklady na bydlení

pro nájemní byty

Počet osob v rodině	Počet obyvatel obce				
	Praha	nad 100 tis. obyvatel	50 000 – 99 999 obyvatel	10 000 – 49 999 obyvatel	do 9 999 obyvatel
1	3 339	2 893	2 659	2 518	2460
2	4 926	4 233	3 913	3 721	3640
3	6 764	5 858	5 440	5 188	5083
4 a více	8 545	7 453	6 948	6 644	6517

pro družstevní byty a byty vlastníků

Počet osob v rodině	Počet obyvatel obce				
	Praha	nad 100 tis. obyvatel	50 000 – 99 999 obyvatel	10 000 – 49 999 obyvatel	do 9 999 obyvatel
1	2 236	2 236	2 236	2 236	2 236
2	3 362	3 362	3 362	3 362	3 362
3	4 730	4 730	4 730	4 730	4 730
4 a více	5 978	5 978	5 978	5 978	5 978

Výše příspěvku na bydlení se stanoví jako rozdíl mezi normativními náklady na bydlení a násobkem rozhodného příjmu a koeficientu 0,30 (v Praze 0,35).

Podmínky nároku ani výše **příspěvku na školní pomůcky a pohřebného** se v roce 2007 nezměnily.

Výše **porodného** byla v roce 2007 stanovena jako součin částky životního minima dítěte a koeficientu, jehož hodnota činí při narození 1 dítěte 11,10 a při narození dvou a více dětí současně 16,60. Výše porodného podle počtu současně narozených dětí v roce 2007:

- 1 dítě: 17 760 Kč
- 2 děti: 53 120 Kč
- 3 děti: 79 680 Kč
- 4 děti: 106 240 Kč

Dávky pěstounské péče:

- Příspěvek na úhradu potřeb dítěte
- Odměna pěstouna
- Odměna pěstouna ve zvláštních případech
- Příspěvek při převzetí dítěte
- Příspěvek na nákup motorového vozidla

Příspěvek na úhradu potřeb dítěte - výše příspěvku na úhradu potřeb nezaopatřeného dítěte v roce 2007 činila 2,30 násobek životního minima dítěte. V případě zdravotně postiženého dítěte se koeficient, kterým se násobí životní minimum dítěte, zvyšoval úměrně stupni postižení a činil 2,35 u dlouhodobě nemocného dítěte, 2,90 u dlouhodobě zdravotně postiženého dítěte a 3,10 u dlouhodobě těžce zdravotně postiženého dítěte. Výše příspěvku pro zaopatřené nezletilé dítě se stanovila jako součin částky životního minima dítěte a koeficientu 1,40.

Výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte podle věku
a zdravotního stavu dítěte v pěstounské péči
(k 1. lednu 2007 v Kč měsíčně)

Výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte od 1. 1. 2006 měsíčně v Kč				
nezaopatřené dítě ve věku	zdravé dítě	dlouhodobě nemocné	dlouhodobě zdravotně postižené	dlouhodobě těžce zdravotně postižené
	koeficient 2,30	koeficient 2,35	koeficient 2,90	koeficient 3,10
do 6 let	3 680	3 760	4 640	4 960
od 6 do 15 let	4 508	4 606	5 684	6 076
od 15 do 26 let	5 175	5 288	6 525	6 975

Nárok na odměnu (**odměna pěstouna**) za výkon pěstounské péče má pěstoun, kterému bylo svěřeno dítě do pěstounské péče. Výše odměny pěstouna byla v roce 2007 stanovena jako součin životního minima jednotlivce a koeficientu 1,00 za každé dítě svěřené do pěstounské péče. V daném roce činila odměna pěstouna za jedno dítě 3 126 Kč měsíčně.

Odměna pěstouna ve zvláštních případech – Pokud se pěstoun stará alespoň o tři děti v pěstounské péči nebo je-li pěstounovi svěřeno alespoň jedno dlouhodobě těžce zdravotně postižené dítě vyžadující mimořádnou péči, koeficient užitý při výpočtu odměny pěstouna je zvýšen na 5,50 a s rostoucím počtem dětí v pěstounské péči dále roste. Za čtvrté

a další dítě v pěstounské péči se odměna pěstouna zvyšuje o součin částky životního minima jednotlivce a koeficientu o 0,50 za každé svěřené dítě; a jde-li o dlouhodobě těžce zdravotně postižené dítě vyžadující mimořádnou péči, činí tento koeficient 0,75.

Nárok na **příspěvek při převzetí dítěte** má pěstoun, který převzal dítě do pěstounské péče. Výše příspěvku při převzetí dítěte činí 4,45 násobek životního minima dítěte. Výše příspěvku při převzetí dítěte podle věku svěřeného dítěte v roce 2007:

- do 6 let: 7 120 Kč
- od 6 do 15 let: 8 722 Kč
- od 15 do 26 let: 10 013 Kč.

Podmínky nároku ani výše **příspěvku na nákup motorového vozidla** se v roce 2007 nezměnily.

2008

V roce 2008 bylo provedeno několik parametrických změn zákona o státní sociální podpoře, a to v kontextu stabilizace veřejných rozpočtů (zákon č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů). Změnily se mimo jiné také podmínky nároku a výši některých dávek: přídavek na dítě, rodičovský příspěvek, porodné, příspěvek při převzetí dítěte, sociální příspěvek a pohřebné. U většiny dávek byl odstraněn automatický valorizační mechanismus – vazba na částky životního minima při stanovení výše dávky. Cílem úprav bylo přerušit trend narůstání výdajů státního rozpočtu, umožnit rodičům vybrat si, jak sladit rodičovské povinnosti s pracovními, snížené dávky kompenzovat v daňové oblasti.

Přídavek na dítě od 1. ledna 2008 náleží nezaopatřenému dítěti, které žije v rodině, kde rozhodný příjem nepřevyšuje 2,4 násobek částky životního minima rodiny. Kromě snížení hranice pro nárok z 4 na 2,4 násobek životního minima rodiny byla odstraněna automatická valorizace dávky a diferenciací výše dávky podle konkrétní výše příjmů. Výše přídavku na dítě je stanovena pevnou částkou, diferencovanou podle věku dítěte a činí pro dítě ve věku do 6 let 500 Kč měsíčně, pro dítě ve věku od 6 do 15 let 610 Kč měsíčně a pro dítě ve věku od 15 do 26 let 700 Kč měsíčně.

Rodičovský příspěvek je od 1. ledna 2008 je stanoven ve třech výměrách daných v pevných měsíčních částkách – zvýšené (11 400 Kč), základní (7 600 Kč) a snížené (3 800 Kč). Rodič si může zvolit čerpání rodičovského příspěvku po dobu dvou, tří nebo čtyř let. Volbou doby čerpání si rodič zároveň volí i k ní příslušnou výši příspěvku, a to:

- rychlejší čerpání rodičovského příspěvku – po peněžité pomoci v mateřství, nebo peněžité pomoci poskytované mužům ve zvýšené výměře (11 400 Kč) do 24 měsíců věku dítěte; o tuto formu čerpání však může požádat pouze rodič, který má nárok na peněžitou pomoc v mateřství ve výši alespoň 380 Kč za kalendářní den;
- klasické čerpání – po peněžité pomoci v mateřství v základní výměře (7 600 Kč) do 36 měsíců věku dítěte; o tuto formu čerpání může požádat pouze rodič, který má nárok na peněžitou pomoc v mateřství;
- pomalejší čerpání – po peněžité pomoci v mateřství nebo od narození dítěte (nevznikl-li nárok na peněžitou pomoc v mateřství) v základní výměře (7 600 Kč) do 21 měsíců věku dítěte a dále ve snížené výměře (3 800 Kč) do 48 měsíců věku dítěte;
- u zdravotně postižených dětí má rodič nárok ode dne posouzení dítěte jako dítěte dlouhodobě zdravotně postiženého nebo dlouhodobě těžce zdravotně postiženého na rodičovský příspěvek v základní výměře (7 600 Kč) do 7 let věku dítěte.

I nadále zůstala zachována základní podmínka nároku na rodičovský příspěvek, a to řádná celodenní osobní péče rodiče o dítě po celý kalendářní měsíc, avšak nově se u dítěte, které dosáhlo 3 let věku, umožňuje volba návštěvy zařízení pro děti předškolního věku v rozsahu nepřevyšujícím 4 hodiny denně nebo nejvýše 5 kalendářních dnů v daném kalendářním měsíci; dítě dlouhodobě zdravotně postižené nebo dlouhodobě těžce zdravotně postižené, které je školního věku, může navštěvovat základní školu speciální v rozsahu nepřevyšujícím 4 hodiny denně.

Porodné činí od 1. ledna 2008 13 000 Kč na každé narozené dítě. Výše byla sjednocena a stanovena pevnou částkou bez ohledu na počet současně narozených dětí; byl odstraněn automatický valorizační mechanismus.

Příspěvek při převzetí dítěte (jednorázová dávka pěstounské péče) je od 1. ledna 2008 stanoven v pevné částce, a to ve výši 8 000 Kč při převzetí dítěte do 6 let věku, 9 000 Kč od 6 do 15 let a 10 000 Kč při převzetí nezaopatřeného dítěte staršího 15 let. Úpravou byl odstraněn automatický valorizační mechanismus.

Příspěvek na školní pomůcky byl zrušen.

Nárok na **pohřebné** je od 1. ledna 2008 omezen pouze na případy, kdy je vypraven pohřeb rodiči nezaopatřeného dítěte nebo nezaopatřenému dítěti, pokud zemřelá osoba měla ke dni úmrtí trvalý pobyt na území České republiky. Výše dávky byla i nadále stanovena pevnou částkou 5 000 Kč. Valorizační podmínka byla zrušena.

Sociální příplatek od 1. ledna 2008 náleží rodiči, který pečuje alespoň o jedno nezaopatřené dítě, jestliže příjem v rodině za předcházející kalendářní čtvrtletí nepřevyšuje 2 násobek částky životního minima rodiny. Hranice příjmů rodiny omezující nárok na dávku se snížila z 2,2 na 2 násobek částky životního minima rodiny. Koeficienty, které základní výši dávky zvyšují, se neměnily.

Podpora osoby (rodin) s nízkými příjmy – chudinská péče

Nejvýznamnější změnou referenčního období bylo přijetí **zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi**, který s účinností od 1. ledna 2007 nahradil zákon č. 482/1991 Sb., o sociální potřebnosti, ve znění pozdějších předpisů. K 1. lednu 2007 došlo rovněž ke změně konstrukce životního minima a zavedení existenčního minima, a to **zákonem č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu**.

Pokud jde o vývoj systému pomoci v hmotné nouzi, od svého vzniku v roce 2007 nedochází k žádným změnám zásadního charakteru, pouze jsou zpřesňovány či zpřísnovány dílčí podmínky nároku na dávky pomoci v hmotné nouzi.

Systém pomoci v hmotné nouzi je moderní formou pomoci osobám s nedostatečnými příjmy, motivující tyto osoby k aktivní snaze zajistit si prostředky k uspokojení životních potřeb. Je jedním z opatření, kterými Česká republika bojuje proti sociálnímu vyloučení. Vychází z principu, že každá osoba, která pracuje (snaží se změnit nepříznivou situaci), se musí mít lépe než ta, která nepracuje, popřípadě se práci vyhýbá (nesnaží se změnit nepříznivou situaci).

Nedílnou součástí systému je sociální práce, zejména sociální poradenství. Zákon o pomoci v hmotné nouzi zakládá každému nárok na základní sociální poradenství vedoucí k řešení hmotné nouze nebo jejímu předcházení.

Hmotná nouze je v zásadě o stav, kdy osoba či rodina nemá dostatečné příjmy a její celkové sociální a majetkové poměry neumožňují uspokojení základních životních potřeb na úrovni ještě přijatelné pro společnost. Současně si tyto příjmy nemůže z objektivních důvodů zvýšit (vlastní prací, uplatněním nároků a pohledávek, prodejem nebo využitím majetku) a vyřešit tak svoji nelehkou situaci vlastním přičiněním. Nedostatečný příjem není jedinou podmínkou pro vznik nároku na dávku, důležité je, že tento nemůže být z vážných důvodů zvýšen. Za osoby v hmotné nouzi tak nejsou považovány osoby, které prokazatelně neprojevují snahu zvýšit si příjem vlastním přičiněním; které nejsou v pracovním nebo obdobném vztahu, nevykonávají samostatnou výdělečnou činnost a nejsou vedeny v evidenci uchazečů o zaměstnání; jsou v evidenci uchazečů o zaměstnání a bez vážných důvodů odmítly vykonávat krátkodobé zaměstnání nebo účastnit se v cíleném programu k řešení zaměstnání, nevznikl nárok na nemocenské nebo náleží ve snížené výši, a to z důvodu, že si přivodily pracovní neschopnost úmyslně; jsou osobou samostatně výdělečně činnou a jejich příjem po odečtení přiměřených nákladů na bydlení nedosahuje částky živobytí proto, že se nepřihlásily k nemocenskému pojištění apod.

Dávky pomoci v hmotné nouzi jsou: **příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádná okamžitá pomoc**. O dávkách pomoci v hmotné nouzi rozhodují a vyplácejí je pověřené obecní úřady.

Příspěvek na živobytí pomáhá osobě či rodině při nedostatečném příjmu. Nárok na příspěvek na živobytí vzniká osobě či rodině, pokud po odečtení přiměřených nákladů na bydlení nedosahuje příjem této osoby či rodiny částky živobytí. Částka živobytí je stanovena pro každou osobu individuálně, a to na základě hodnocení její snahy a možností. Pro stanovení živobytí rodiny se jednotlivé částky živobytí osob sčítají. Částka živobytí se odvíjí od částek životního a existenčního minima.

Výše příspěvku na živobytí se stanovuje jako rozdíl mezi živobytím osoby či rodiny a jejich příjmem, od kterého se odečtou přiměřené náklady na bydlení. Přitom přiměřené náklady na bydlení jsou náklady na bydlení, maximálně však do výše 30 %, v Praze 35 %, příjmu osoby či rodiny.

Doplatek na bydlení řeší nedostatek příjmu k uhrazení nákladů na bydlení tam, kde nestačí vlastní příjmy osoby či rodiny včetně příspěvku na bydlení ze systému státní sociální podpory.

Dávka je poskytována nájemci nebo vlastníku bytu, který má nárok na příspěvek na živobytí a na příspěvek na bydlení. Zákon o pomoci v hmotné nouzi umožňuje poskytnout doplatek na bydlení i ve výjimečných případech, kdy žadatel nemá nárok na příspěvek na živobytí, případně i žadateli, který nemá nárok na příspěvek na bydlení, protože využívá jinou než nájemní formu bydlení (např. bydlí v azylovém domě, na ubytovně apod.).

Výše doplatku na bydlení je stanovena tak, aby po zaplacení odůvodněných nákladů na bydlení (tj. nájmu, služeb s bydlením spojených a nákladů za dodávky energií) zůstala osobě či rodině částka živobytí.

Mimořádná okamžitá pomoc je poskytována osobám, které se ocitnou v situacích, které je nutno bezodkladně řešit. Zákon stanoví pět takových situací:

- Nejsou plněny podmínky hmotné nouze, ale v případě neposkytnutí pomoci osobě hrozí vážná újma na zdraví. Dávku lze poskytnout v částce, která doplní příjem osoby do výše existenčního minima (v případě nezaopatřeného dítěte do životního minima).
- Postižení vážnou mimořádnou událostí (živelní pohroma, větrná pohroma, ekologická havárie, požár apod.) Dávku lze poskytnout až do výše 15násobku částky životního minima jednotlivce, tj. až do výše 46 890 Kč.
- Nedostatek prostředků k úhradě jednorázového výdaje spojeného např. se zaplacením poplatku za vystavení duplikátů osobních dokladů nebo v případě ztráty peněžních prostředků. Dávku lze poskytnout až do výše tohoto jednorázového výdaje.
- Nedostatek prostředků k nákupu nebo opravě předmětů dlouhodobé potřeby nebo k uhrazení odůvodněných nákladů vznikajících v souvislosti se vzděláním nebo se zájmovou činností nezaopatřených dětí. Dávku lze poskytnout až do výše těchto výdajů, maximálně však v průběhu kalendářního roku do výše 10násobku částky životního minima jednotlivce, tj. až do částky 31 260 Kč.
- Ohrožení sociálním vyloučením. Jde např. o situace osob vracejících se z vězení, z dětského domova a z pěstounské péče po dosažení zletilosti nebo po ukončení léčby chorobných závislostí. Dávku lze poskytnout až do výše 1000 Kč. V průběhu roku může být poskytnuta opakovaně, součet však nesmí překročit 4násobek částky životního minima jednotlivce, tj. maximálně částku 12 504 Kč.

Nediskriminace občanů smluvních států Evropské sociální charty

Na dávky pomoci v hmotné nouzi, příspěvek na živobytí a na doplatek na bydlení má nárok cizinec bez trvalého pobytu na území České republiky, kterému tato práva zaručuje mezinárodní smlouva. Touto smlouvou je i Evropská sociální charta, na kterou legislativa přímo odkazuje. Osoba, která na území České republiky legálně bydlí/pracuje a je občanem smluvního státu Evropské sociální charty má nárok na sociální pomoc a to od počátku svého pobytu na území České republiky, tzn. že čekací lhůta není stanovena, a potřebnou pomoc získá okamžitě, jakmile tato situace nastane.

Dávka pomoci v hmotné nouzi mimořádná okamžitá pomoc je poskytována ještě širšímu okruhu osob. Dávka je poskytována i osobám, které na území České republiky pobývají legálně, ale legálně zde nebydlí nebo zde řádně nepracují.

Mimořádná okamžitá pomoc osobám, kterým hrozí vážná újma na zdraví, se poskytuje i těm cizincům, kteří se na území České republiky zdržují v rozporu s pobytovým zákonem, tj. nelegálně. Prostřednictvím tohoto ustanovení je poskytována účinná pomoc např. obětem ochodu s lidmi, osobám poskytujícím nedobrovolně komerční sex či obětem únosů apod.

Orgány pomoci v hmotné nouzi jsou obdobně jako v jiných oblastech aplikace právních předpisů i v této otázce metodicky vedeny. Tématu „okruhu oprávněných osob“ bylo věnováno několik metodických materiálů, byla mu věnována speciální pozornost při školení a orgány pomoci v hmotné nouzi se na Ministerstvo práce a sociálních věcí obracují s žádostí o konzultaci jednotlivých případů, mají-li pochybnosti o správné aplikaci právního předpisu. Ministerstvo práce a sociálních věcí jim takovou součinnost na vyžádání poskytuje.

Informace o situaci Romů

Evropský výbor pro sociální práva si ve svých předešlých závěrech vyžádal informace o aktivitách k naplňování sociální, právní a hospodářské ochrany romské populace.

Na základě usnesení vlády České republiky č. 136 ze dne 26. ledna 2005 přistoupila Česká republika k **Dekádě romské inkluze 2005-2015**. Jde o politický závazek zúčastněných států, jež dává jedinečnou možnost řešit chudobu, sociální vyloučení a diskriminaci romských komunit v regionálním měřítku. Při naplňování programu je podstatné plné využití a zapojení Romů samotných. Dekáda není novou institucí, nepřináší další byrokracii ani nové finanční prostředky, umožňuje jednotlivým státům především výměnu dobrých zkušeností. Aktivity realizované v rámci Dekády jsou financovány ze státních rozpočtů zúčastněných států. Kromě základních cílů v oblasti vzdělání, zaměstnání, bydlení a zdravotní péče iniciativa řeší průřezová témata diskriminace, děti, rodovou rovnost a chudobu.

Dekáda spojuje zúčastněné vlády, mezinárodní instituce a romskou občanskou společnost v procesu:

- zahájení aktivit na posílení sociálního začlenění Romů jako priority regionální a evropské politické agendy,
- výměny zkušeností a vzájemného poučení,
- zapojení Romů a Romek do rozhodování, která se jich týkají,
- využití mezinárodních zkušeností a odborných znalostí s cílem urychlit řešení náročných otázek romské integrace a
- zvyšování povědomí veřejnosti o situaci Romů prostřednictvím aktivní celospolečenské diskuze.

Cíle Dekády jsou plněny prostřednictvím národních akčních plánů, v nichž každá země definovala úkoly v oblasti vzdělání, zaměstnanosti, zdravotní péče, bydlení a průřezová témata. Výsledky jsou průběžně monitorovány a na základě získaných informací každý stát vyhodnocuje pokrok při plnění těchto cílů.

1. července 2010 bylo zahájeno **předsednictví České republiky v Dekádě romské inkluze 2005-2015** a potrvá do 30. června 2011. Priority, které si Česká republika pro své předsednictví v Dekádě stanovila, prošly širší diskuzí mezi resorty a neziskovými organizacemi. Diskuze o prioritách se účastnili také představitelé ze Sekretariátu Dekády, Světové banky, Open Society Institute a Romského vzdělávacího fondu.

V návaznosti na minulé předsednictví se Česká republika zaměří na následující priority:

- Inkluzivní vzdělávání – vytváření inkluzivní politiky opřené o empirická data a možnosti sběru a využití etnicky neagregovaných dat
- Životní situace a práva dětí
- Romské ženy – nahlízející na politiku integrace ve všech jejich oblastech
- Implementace integračních politik na lokální úrovni se zaměřením na samosprávy
- Média a obraz Romů

http://www.vlada.cz/assets/ppov/zalezitosti-romske-komunity/dokumenty/en_Czech-priorities.doc

Informace o naplňování Dekády romské inkluze v roce 2009

http://www.vlada.cz/assets/ppov/zalezitosti-romske-komunity/dokumenty/Informace_Dekada09.doc

V roce 2010 byla vypracována **Zpráva o stavu romských komunit v České republice za rok 2009**, která si klade několik dílčích cílů. Prvním z nich je zhodnocení situace Romů v oblastech určujících kvalitu jejich života s využitím výzkumných studií zveřejněných v roce 2009 a dále evaluace úspěšnosti realizovaných integračních politik. Kromě toho Zpráva reflektuje i legislativní a institucionální změny ve sledovaném roce a jejich dopady na situaci Romů. Záměrem je identifikovat dílčí úspěchy i neúspěchy inkluzivních opatření, představit příklady dobré praxe a nastínit rizika dalšího vývoje situace v případě neřešení aktuálních problémů zasahujících do života Romů. Součástí Zprávy je příloha s podrobnými informacemi o situaci romských komunit v jednotlivých krajích České republiky za rok 2009. Druhým důležitým materiálem je dokument **Informace o plnění usnesení vlády týkajících se integrace romských komunit a aktivního přístupu státní správy při uskutečňování opatření přijatých souvisejícími usneseními vlády ke dni 31. prosince 2009**, kde jsou uvedeny informace, jak byly naplňovány úkoly směřující ke zlepšení situace Romů zainteresovanými resorty.

http://www.vlada.cz/assets/ppov/zalezitosti-romske-komunity/dokumenty/3_zprava_09_material_final.doc

http://www.vlada.cz/assets/ppov/zalezitosti-romske-komunity/dokumenty/Priloha_situace-v-krajich_09.doc

http://www.vlada.cz/assets/ppov/zalezitosti-romske-komunity/dokumenty/Informace-o-plneni-usneseni_2009.doc

<http://www.vlada.cz/assets/ppov/zalezitosti-romske-komunity/dokumenty/Zprava-o-pokroku09.doc>

Zpráva o stavu romských komunit v České republice za rok 2008

http://www.vlada.cz/assets/ppov/zalezitosti-romske-komunity/dokumenty/archiv/zpravy/2008_KRP_vyrocka_fin.doc

Usnesením vlády České republiky č. 85 ze dne 23. ledna 2008 byla zřízena **Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách**. Cílem je zajistit prostřednictvím Agentury podporu obcím v procesu sociální integrace. Jejím posláním je propojovat subjekty na místní úrovni tak, aby spolupracovaly při sociálním začleňování. Podporuje nadresortní přístup a propojování působení veřejné správy a neziskového sektoru.

V současné době funguje Agentura ve své pilotní fázi. Do projektu bylo v roce 2009 zahrnuto 13 lokalit (měst i regionů), kde Agentura působila a postupně standardizovala svou činnost. V následujícím roce dojde k zahrnutí dalších 20 měst.

Základní dokument pro podporu sociálního začleňování ve městech, obcích a mikroregionech:

<http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/o-agenture/agentura-pro-socialni-zaclenovani-zakladni-dokument/download>

Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách společně s Ministerstvem vnitra a nevládní organizací Člověk v tísni vytvořili **Příručku pro sociální integraci**, která má sloužit představitelům obecních a městských samospráv jako průvodce při jejich úsilí o předcházení a odstraňování sociálního vyloučení – jevu, jehož negativní dopady ovlivňují stále více obcí, měst a regionů v České republice. Příručka nabízí základní principy, nástroje

a možnosti řešení, které mohou vést ke stabilizaci sociálně vyloučených lidí a postupně i k jejich sociálnímu vzestupu.

<http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/o-agenture/prirucka-pro-socialni-integraci/download>

Zprávy o činnosti Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách:

<http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/o-agenture/zprava-o-cinnosti-agentury-pro-socialni-zaclenovani-v-romskych-lokalitach-v-roce-2009/download>

<http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/o-agenture/zprava-o-cinnosti-asz-01-2008-06-2009/download>

<http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/o-agenture/zprava-o-cinnosti-asz-v-lokalitach-01-2008-06-2009/download>

Ministerstvo práce a sociálních věcí využívá prostředky **Evropského sociálního fondu** prostřednictvím **Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost** a poskytuje finanční prostředky oprávněným subjektům v rámci oblasti podpory 3. 2 - **Podpora sociální integrace příslušníků romských lokalit**. Prostřednictvím podpory v této oblasti dochází k napomáhání sociálnímu začleňování příslušníků sociálně vyloučených romských komunit, zajištění dostupnosti, kvality a kontroly služeb, včetně odstraňování bariér v jejich přístupu ke vzdělávání a k zaměstnání a v přístupu k investiční podpoře.

Výzvy vyhlášené v této oblasti jsou především zaměřeny na podporu vzdělání zadavatelů, poskytovatelů a uživatelů služeb, na podporu sociálních služeb (např. nízkoprahová denní centra pro děti a mládež, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, terénní programy, sociální rehabilitace, azylové domy, domy na půl cesty, odborné sociální poradenství) a dalších nástrojů (např. programy prevence sociálně patologických jevů a prevence kriminality, programy na získávání základních sociálně profesních a společenských dovedností, programy motivace, pracovní a sociální rehabilitace, programy pro osoby závislé na drogách, programy pro předcházení ekonomické nestability rodin a jednotlivců, programy pro osoby opouštějící zařízení výkonu trestu, programy pro osoby opouštějící školská zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy atd.) působících ve prospěch sociálního začleňování příslušníků sociálně vyloučených romských komunit/lokalit a dále na podporu procesů poskytování sociálních služeb a rozvoje partnerství.

Oprávněnými žadateli o finanční dotaci jsou poskytovatelé sociálních služeb, nevládní neziskové organizace, kraje, obce a organizace zřizované obcemi a kraji působící v sociální oblasti a vzdělávací instituce.

Ministerstvo práce a sociálních věcí dále využívá prostředky **Evropského fondu regionálního rozvoje** prostřednictvím **Integrovaného operačního programu** a poskytuje oprávněným subjektům finanční podporu v rámci oblasti podpory 3. 1 – **Služby v oblasti sociální integrace zaměřené na sociálně vyloučené romské lokality/komunity**, především pak v oblasti intervence 3. 1 b) - **Investiční podpora při zajištění dostupnosti takových služeb, které umožní návrat příslušníků nejvíce ohrožených sociálně vyloučených romských lokalit zpět na trh práce a do společnosti**.

Výzva je určena obcím, svazkům obcí a nestátním neziskovým organizacím mimo region hlavního města Prahy, které se zaměří na investice do vybraných druhů a forem sociálních služeb a dalších činností v sociálně vyloučených lokalitách. Mezi podporované

sociální služby patří například odborné sociální poradenství, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, terénní programy, krizová pomoc, kontaktní centra, či tzv. domy na půl cesty. Dalšími podporovanými činnostmi jsou investice do komunitních center a určených činností v sociálně vyloučených romských lokalitách. Jedná se o volnočasové, vzdělávací a sportovní aktivity a odborné poradenství. Investiční prostředky poskytnuté v rámci Integrovaného operačního programu jsou určeny na obnovu a pořízení movitého i nemovitého majetku.

ČLÁNEK 17: PRÁVO MATEK A DĚTÍ NA SOCIÁLNÍ A HOSPODÁŘSKOU OCHRANU

S cílem zajistit účinné uplatnění práva matek a dětí na sociální a hospodářskou ochranu se smluvní strany zavazují přijmout všechna vhodná a potřebná opatření vedoucí k tomuto cíli, včetně zřizování nebo provozování vhodných institucí nebo služeb.

System veřejné péče o děti

Usnesením vlády č. 1180 ze dne 18. října 2006 byla na návrh Ministerstva práce a sociálních věcí schválena **Koncepce péče o ohrožené děti a děti žijící mimo vlastní rodinu do roku 2008**. Jednalo se o první koncepční materiál v oblasti sociálně-právní ochrany dětí, jehož základním cílem bylo nastavit funkční spolupráci a komunikaci subjektů v rámci péče o ohrožené děti. Dalšími prioritami Koncepce péče o ohrožené děti a děti žijící mimo vlastní rodinu byla podpora vzdělávání všech subjektů v rámci státní správy přímo zajišťujících sociálně-právní ochranu dětí a nestátních subjektů pověřených k výkonu sociálně-právní ochrany dětí, zvyšování povědomí veřejnosti o její roli v oblasti sociálně-právní ochrany dětí, rozvoj sítě náhradní péče o děti a prohloubení důrazu na názor dítěte a jeho práv v rámci rozhodování a péči o něj. Opatření obsažená v Koncepci péče o ohrožené děti a děti žijící mimo vlastní rodinu byla naplňována v gesci Ministerstva práce a sociálních věcí ve spolupráci s dalšími rezorty, dlouhodobá opatření jsou naplňována průběžně.

Koncepce péče o ohrožené děti a děti žijící mimo vlastní rodinu byla v průběhu realizace implementována do materiálu **Analýza současného stavu institucionálního zajištění péče o ohrožené děti**. Tato analýza již měla nadrezortní charakter a vznikla ve spolupráci ministerstev práce a sociálních věcí, zdravotnictví, školství, mládeže a tělovýchovy, vnitra a spravedlnosti. Analýza zmapovala současnou situaci v systému péče o ohrožené děti v České republice z hlediska začlenění této agendy do působnosti různých rezortů. Záměrem materiálu přitom nebylo provedení hloubkové analýzy všech problémů existujících v oblasti ochrany ohrožených dětí a jejich příčin, ale pojmenovat základní charakteristiky a rysy institucionálního zajištění této agendy, včetně slabin stávajícího systému, jež jsou předmětem opakované kritiky jak v rámci České republiky, tak i ze strany příslušných mezinárodních organizací jako jsou Výbor OSN pro práva dítěte nebo Rada Evropy.

Za hlavní slabinu současného systému péče o ohrožené děti v České republice označila Analýza nedostatečnou koordinaci a provázanost aktivit, cílů a koncepcí jednotlivých zainteresovaných rezortů, do jejichž působnosti problematika ochrany ohrožených dětí náleží. Roztříštěnost agendy péče o ohrožené děti na vertikální i horizontální úrovni negativně působí na úroveň ochrany dětí v České republice, která nedosahuje úrovně odpovídající vyspělým evropským státům, a to zejména s přihlédnutím k vysokému počtu dětí v ústavní péči a nedostatečné nabídce alternativních forem práce s ohroženým dítětem a jeho rodinou. Dílčí rezortní aktivity jsou neúčinné, neboť nemohou pojmut komplexní, dlouhodobou a systematickou práci s ohroženým dítětem a rodinou. Analýza obsahovala návrhy řešení spočívající ve sjednocení a standardizaci péče o ohrožené děti.

Analýzu stavu institucionálního zajištění péče o ohrožené děti vláda projednala a vzala na vědomí usnesením č. 293 ze dne 26. března 2008. Na základě analýzy bylo vládou uloženo ministroví práce a sociálních věcí ustanovit mezíresortní koordinační skupinu za účelem zpracování návrhu opatření k transformaci a sloučení systému péče o ohrožené děti s tím, že termín pro předložení tohoto návrhu ke schválení vládě byl stanoven do 31. prosince 2008. V souladu s usnesením vlády ustavil místopředseda vlády a ministr práce a sociálních věcí **meziresortní koordinační skupinu** složenou ze zástupců Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva vnitra, Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy, Ministerstva zdravotnictví, Ministerstva spravedlnosti, Asociace krajů České republiky a Svazu měst a obcí České republiky. Hlavním úkolem mezíresortní koordinační skupiny bylo v rámci první fáze transformace systému péče o ohrožené děti nalézt společné principy, které by byly závazné

pro všechny subjekty, které mají ve své gesci péči o ohrožené děti. Doposud jednotlivé resorty a úrovně pracovaly nekoordinovaně a nepropojeně, celý systém byl roztržštěný, a to mělo negativní dopad na děti samotné.

V období do konce roku 2008 byl meziresortní koordinační skupinu připraven materiál **Návrh opatření k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti – základní principy**, který byl v prosinci 2008 předložen k projednání do vlády. V tomto materiálu byly definovány základní východiska a principy, o které se bude transformační proces opírat a na kterých se shodly všechny resorty a odborníci zastoupení v meziresortní koordinační skupině. Právě tím, že se podařilo najít shodu všech zainteresovaných resortů na pojmenování základních transformačních principů, byl zmíněný materiál průlomový, neboť dosud byly hodnocení existujících problémů a návrhy jejich řešení předkládány vždy pouze z pohledu jednotlivých resortů a nikoliv ve společném konsensu. Materiál ve své druhé části popisuje rovněž optimální podobu systému po jeho transformaci a potřebná rámcová opatření v oblasti skladby služeb, financování, řízení a koordinace, legislativy, kontroly a udržování kvality, lidských zdrojů a sběru dat.

Návrh opatření k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti – základní principy vláda schválila usnesením č. 79 ze dne 16. ledna 2009. V návaznosti na schválení základních principů transformace a sjednocení systému péče o ohrožené děti uložila vláda ministroví práce a sociálních věcí zajistit pokračování činnosti meziresortní koordinační skupiny a předložit vládě v termínu do 30. června 2009 návrh Národního akčního plánu transformace a sjednocení systému péče o ohrožené děti, který již ukotvuje konkrétní opatření ke sjednocení a standardizaci systému péče o ohrožené dítě a rodinu na období 2009 až 2011.

Národní akční plán k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti na období 2009 – 2011 byl vládou schválen usnesením č. 883 ze dne 13. července 2009. Plán systematicky navazuje na Koncepti péče o ohrožené děti a děti žijící mimo vlastní rodinu a představuje další fázi transformačního procesu, který byl touto Konceptí započat. Závazně vymezuje konkrétní opatření v působnosti jednotlivých resortů, která povedou k dosažení cílového stavu po transformaci systému, tj. zejména:

- k jednoznačné preferenci péče o děti v rodinném prostředí před péčí ústavní a tím pádem ke snížení počtu dětí v ústavních zařízeních,
- k rozšíření možnosti umístění dětí do pěstounské péče v případě dětí, které nemohou být z přechodných nebo trvalých důvodů v péči svých rodičů, a k podpoře doprovodných služeb pro pěstounské rodiny,
- k prohloubení preventivní práce s ohroženými rodinami a snížení počtu dětí odejmutých z péče rodičů,
- k prohloubení individuálního přístupu a multidisciplinární práce na úrovni terénu a k aktivnějšímu zapojení dětí a jejich rodin do řešení jejich vlastní situace,
- k personálnímu a finančnímu posílení orgánů sociálně-právní ochrany dětí na úrovni obecních úřadů, které budou plnit klíčovou koordinační roli v součinnosti všech orgánů, subjektů a zařízení poskytujících pomoc ohroženým rodinám,
- ke sladění legislativních úprav, metodických materiálů a praktických postupů v působnosti všech resortů zapojených do systému péče o ohrožené děti.

Součástí Národního akčního plánu je také analýza, která je předpokladem pro vymezení rozsahu a zaměření plánovaných změn. Mimo jiné bude tato analýza zahrnovat subanalýzu regionální (krajské) sítě služeb pro ohrožené děti a rodiny: kvantitativní a kvalitativní pokrytí služeb, finanční a personálního řízení, řízení kvality a plánování sítě dle

měnících se potřeb regionu. Ministerstvo práce a sociálních věcí v současné době připravuje ve spolupráci s ostatními resorty metodické podklady pro transformaci, stejně tak jsou mj. tvořeny standardy kvality práce s ohroženými dětmi a rodinami, kde pracovní skupina pro tuto činnost byla ustanovena v listopadu 2009. Připravuje se dále osvětová kampaň a informační kampaň, která bude zahrnovat pravidelný popis aktivit jednotlivých resortů odpovědných za práci s ohroženým dítětem a rodinou.

Svou činnost vykonává nadále i **mezirezortní koordinační skupina k transformaci systému péče o ohrožené děti**, která by se v další fázi procesu transformace měla zaměřit především na průběžné sledování a vyhodnocování plnění opatření obsažených v Národním akčním plánu a přípravou návrhu nového akčního plánu na období 2012 – 2013. Aktuálně je v souladu s usnesením vlády č. 883 uložena povinnost podílet se na činnosti mezirezortní koordinační skupiny ministru práce a sociálních věcí, ministryni školství, mládeže a tělovýchovy, ministryni zdravotnictví, ministryni spravedlnosti, ministroví vnitra, ministroví pro místní rozvoj a ministroví pro lidská práva. Koordinace plnění Národního akčního plánu i činnosti mezirezortní koordinační skupiny náleží nadále ministroví práce a sociálních věcí.

V roce 2006 proběhla jednání mezi Ministerstvem práce a sociálních věcí, Ministerstvem vnitra a Ministerstvem financí za účelem řešení nedostatečného počtu pracovníků orgánů sociálně-právní ochrany dětí. Jedná se o dlouhodobý problém, který byl akcentován novelizací zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, účinnou od 1. června 2006, z níž vyplynuly pro obecní úřady obcí s rozšířenou působností nové povinnosti. Vzhledem k tomu, že za jednu z hlavních příčin existujících problémů při výkonu sociálně-právní ochrany byl označen nedostatek finančních prostředků na výkon přenesené působnosti, bylo rozhodnuto, že dojde k vyčlenění prostředků na úhradu nákladů na výkon sociálně-právní ochrany dětí mimo příspěvek na výkon státní správy.

Za tím účelem byla v roce 2007 obcím s rozšířenou působností poskytnuta Ministerstvem financí ze státního rozpočtu **účelová neinvestiční dotace na úhradu nákladů spojených s výkonem sociálně-právní ochrany dětí**. Jedná se o samostatný dotační titul zařazený ve státním rozpočtu v kapitole Všeobecná pokladní správa pod označením Dotace na činnosti vykonávané obcemi s rozšířenou působností v oblasti sociálně-právní ochrany dětí. Dotace je poskytována na základě § 58 odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, který zakotvuje, že náklady vzniklé v souvislosti s výkonem sociálně-právní ochrany nese stát, není-li stanoveno jinak. V roce 2007 byla dotace na výkon sociálně-právní ochrany dětí vyplacena v celkové výši 697 mil. Kč, v roce 2008 ve výši 718 mil. Kč a v roce 2009 ve výši 739 mil. Kč.

Mezi jednotlivé obce s rozšířenou působností je dotace na výkon sociálně-právní ochrany dětí rozdělována podle počtu evidovaných případů, čímž jsou zohledněny rozdíly ve vytíženosti jednotlivých úřadů. Každé obci s rozšířenou působností je však jako minimum garantována dotace alespoň na 2 pracovníky vykonávající agendu sociálně-právní ochrany dětí. Údaje potřebné pro stanovení výše dotace jsou získávány ze statistických výkazů Ministerstva práce a sociálních věcí V 20–01 o výkonu sociálně-právní ochrany dětí. Při výpočtu dotace se vychází z následujících statistických ukazatelů ze statistických výkazů o výkonu sociálně-právní ochrany:

- počet pracovníků zabezpečujících agendu sociálně-právní ochrany dětí v obcích s rozšířenou působností
- počet evidovaných případů na úseku sociálně-právní ochrany dětí
- průměrný počet případů připadajících na jednoho pracovníka
- průměrná výše dotace na jednoho pracovníka obce s rozšířenou působností

Dotace je obcím s rozšířenou působností vyplácena Ministerstvem financí ve čtvrtletních zálohách (v termínech leden, březen, červen, září) a je předmětem finančního vypořádání. Dotace je určena na úhradu veškerých nezbytných nákladů spojených s výkonem agendy sociálně-právní ochrany dětí, ať už se jedná o náklady osobní (zejména mzdové náklady na zaměstnance), provozní (např. náklady na energie, telefony, nájemné, provoz služebního automobilu apod.) nebo věcné (např. vybavení kanceláří, mobilní telefony nebo jiné věcné výdaje do částky 40 tis. Kč). Jestliže obce s rozšířenou působností v rámci vypořádání dotace prokáží, že jejich skutečně odůvodněné náklady na sociálně-právní ochranu dětí převýšily částku poskytnuté dotace, bude jim rozdíl mezi výší dotace a skutečnými náklady zpětně refundován.

Počet dětí v náhradní péči

	2005	2006	2007	2008	2009
Děti v pěstounské péči a poručenství	6 873	7 149	7 583	8 159	9 237
Počet pěstounských rodin	4 720	4 845	4 927	5 790	6 313
Děti s nařízenou ústavní výchovou	8 648	8 691	9 064	8 009	7 975
Děti s uloženou ochrannou výchovou	154	159	205	194	205

Zdroj: Statistická ročenka o výkonu sociálně-právní ochrany dětí V (MPSV) 20-01

Zákaz všech forem násilí na dětech

V oblasti ochrany dětí před domácím násilím byla významným krokem novelizace zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, která nabyla účinnosti 1. června 2006. Okruhu dětí, na které se sociálně-právní ochrana zaměřuje, byly rozšířeny o děti, které jsou ohrožovány násilím mezi rodiči nebo jinými osobami odpovědnými za výchovu dítěte, popřípadě násilím mezi dalšími fyzickými osobami. Tímto doplněním zákona byla jasně vyjádřena skutečnost, že i když dítě není přímým objektem násilí, působí na ně násilí v rodině po mnoha stránkách škodlivě, ohrožuje jeho vývoj a promítá se negativně do života dítěte i v období dospělosti. Dítě se tak stává sekundární obětí domácího násilí a z tohoto důvodu mu státem musí být v odpovídajícím rozsahu zajištěna sociálně-právní ochrana.

Zařazení dětí ohrožených domácím násilím mezi rodiči nebo jinými osobami obývajícími domácnost společně s dítětem do okruhu dětí, kterým je poskytována sociálně-právní ochrana, má praktický dopad pro činnost orgánů sociálně-právní ochrany dětí, mezi nimiž plní hlavní díl úkolů obecní úřady obcí s rozšířenou působností.

V první řadě jsou orgány sociálně-právní ochrany dětí povinny děti ohrožené domácím násilím vyhledávat a vést je ve své evidenci. Pro ostatní státní orgány, ale také nestátní subjekty pověřené výkonem sociálně-právní ochrany, školy, školská zařízení, zdravotnická zařízení a jiná zařízení určená pro děti pak ze zákona **platí povinnost oznamovat údaje o dítěti ohroženém domácím násilím obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností**, a to bez zbytečného odkladu poté, kdy se o takovém dítěti dozví. Za porušení této oznamovací

povinnosti vůči orgánům sociálně-právní ochrany dětí může být ve správním řízení uložena pokuta až do výše 50 000 Kč.

Na skutečnost, že v domácnosti obývané dítětem dochází k násilí mezi rodiči nebo jinými osobami a tím pádem dochází i k ohrožení dítěte, může orgán sociálně-právní ochrany dětí upozornit také kterákoliv jiná osoba, přičemž tomuto oznamovateli je zákonem zaručena ochrana údajů o jeho totožnosti. Se žádostí o pomoc se na orgán sociálně-právní ochrany dětí může obrátit také rodič dítěte, který je vystaven domácímu násilí ze strany druhého rodiče, a samozřejmě také samotné dítě, které tak může učinit i bez vědomí rodičů nebo jiných osob odpovědných za výchovu.

Jakmile příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí získá informace o dítěti ohroženém domácím násilím, musí situaci v rodině blíže prověřit a posoudit, která další opatření na ochranu dítěte je žádoucí podniknout. Prvotním úkolem je projednání celé záležitosti s rodiči a poskytnutí či zprostředkování poradenské pomoci rodičům a dítěti. V případě potřeby může orgán sociálně-právní ochrany dětí přistoupit též k uložení výchovných opatření, eventuálně se obrátit na soud s odpovídajícími návrhy a podněty na ochranu dítěte.

Ustanovení § 51 odst. 5 písm. b) zákona o sociálně-právní ochraně dětí ukládá orgánu sociálně-právní ochrany dětí **povinnost oznamovat orgánu činnému v trestním řízení skutečnosti nasvědčující tomu, že dochází k násilí mezi rodiči, jinými osobami odpovědnými za výchovu dítěte nebo dalšími fyzickými osobami v domácnosti obývané dítětem.** Toto speciální ustanovení navazuje na obecnou povinnost všech státních orgánů oznamovat státnímu zástupci nebo policejním orgánům skutečnosti nasvědčující spáchání trestného činu podle § 8 odst. 1 trestního řádu.

Pokud se rodič, vůči kterému směřovalo domácí násilí v rodině, rozhodne odejít z obydli společně obývaného s agresorem a uchýlit se s dětmi na jiné místo (k příbuzným nebo známým, do azylového domu, do podnájmu apod.), **jsou pracovníci orgánu sociálně-právní ochrany dětí ze zákona povinni zachovávat mlčenlivost o místu pobytu tohoto rodiče a nesmí tento údaj sdělit žádné jiné osobě ani žádným orgánům.** Mlčenlivosti mohou zproštěni pouze rodičem, v jehož zájmu povinnost mlčenlivosti mají, a to písemně s uvedením rozsahu a účelu.

Dne 1. ledna 2010 nabyl účinnosti zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, který zpřísnil postih pachatelů za **trestný čin týrání svěřené osoby** (§ 198) a byla rozšířena úprava kvalifikované skutkové podstaty tohoto trestného činu o případy, kdy je týráním způsobena svěřené osobě těžká újma na zdraví nebo smrt. Ke zvýšení trestní sazby došlo také u **trestného činu zanedbání povinné výživy** (§ 196), a to jak v základní skutkové podstatě, tak i kvalifikované skutkové podstatě, kde lze nově přísněji než dosud postihovat případy pakovaného spáchání tohoto trestného činu. Nově byla formulována skutková podstata **trestného činu ohrožování výchovy dítěte** (§ 201), která byla navázána na ohrožení *rozumového, citového nebo mravního vývoje dítěte* v souladu s terminologií Úmluvy OSN o právech dítěte a zákona o rodině. Do úpravy této skutkové podstaty byl výslovně zahrnut trestní postih jednání nebo opomenutí, kdy pachatel závažným způsobem poruší svou povinnost pečovat o dítě nebo jinou svou důležitou povinnost vyplývající z rodičovské zodpovědnosti.

V řadě jednotlivých skutkových podstat trestního zákoníku je jako zvláštní přitěžující okolnost podstatně zvyšující trestní sazbu uvedena okolnost, je-li trestný čin spáchán vůči dítěti. V některých případech je i zvláště přísně postihováno takové jednání vůči dítěti mladšímu 15ti let. Soud při úvaze o trestu přihlíží jako k obecné přitěžující okolnosti, byl-li trestný čin spáchán ke škodě dítěte (§ 42 písm. h).

<http://portal.gov.cz/wps/portal/s.155/701?number1=40%2F2009&number2=&name=&text=>

Získání validních dat o násilí na dětech v České republice je obtížné. Pilotní studie uvádějí nepřesné a mnohdy zavádějící údaje. Existuje sběr dat v rámci resortu Ministerstva vnitra, Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva zdravotnictví, České školní inspekce a Ústavu pro informace ve vzdělávání. Přípravovaný registr dětských úrazů poskytne data pouze o úmyslných úrazech/úrazech způsobených fyzickým násilím. Jedná se o meziresortní a mezioborovou problematiku, která musí být řešena systémově.

Prevenzi násilí na dětech věnuje pozornost řada strategických dokumentů: Národní strategii prevence násilí na dětech v ČR na období 2008 – 2018, Národní koncepce rodinné politiky, Koncepce péče o ohrožené děti a sociálně-právní ochrana dětí, rovnost žen a mužů, Pomoc rodinám v hmotné nouzi, Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže, Národní plán boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí, Národní plán boje proti obchodování s lidmi.

Zákaz tělesných trestů

Český právní řád nestanoví obecný zákaz tělesných trestů. Na základě § 31 odst. 2 zákona o rodině jsou však rodiče při výkonu rodičovské zodpovědnosti oprávněni použít pouze takové výchovné prostředky, které se nedotýkají důstojnosti dítěte a žádným způsobem neohrožují zdraví dítěte a jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj. Ze zákonné úpravy práv rodičů při výchově dítěte tak jednoznačně vyplývá zákaz, aby rodiče užívali vůči dítěti nepřiměřené výchovné prostředky, které by mohly ponížit lidskou důstojnost dítěte nebo jakkoliv ohrozit jeho zdraví nebo příznivý vývoj. Tento zákaz se přitom vztahuje jak na používání nepřiměřených tělesných trestů, tak i na všechny jiné nevhodné formy trestání dítěte (např. různé formy zákazů a omezení dítěte apod.).

Pokud tělesné trestání dítěte dosáhne intenzity trestného činu, bude postihováno podle příslušného ustanovení trestního zákoníku, např. jako trestný čin týrání svěřené osoby, bylo-li dítě ve výchově útočníka, nebo jako trestný čin ublížení na zdraví dle § 146. Není ale vyloučen i trestní postih pro trestný čin výtržnictví, šlo-li o nepřiměřené tělesné trestání na veřejnosti, které však nemělo za následek ublížení na zdraví.

V méně závažných případech, ve kterých rodiče nebo jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte použijí vůči dítěti nepřiměřený tělesný trest nebo jiné nepřiměřené výchovné opatření, avšak jejich jednání nedosahuje intenzity trestného činu, mohou být tyto případy postihovány jako přešůpek na úseku sociálně-právní ochrany dětí podle § 59 odst. 1 písm. h) zákona o sociálně-právní ochraně dětí, za který je možné pachateli uložit ve správním řízení napomenutí nebo pokutu až do výše 50 000 Kč.

Pokud rodiče používají fyzické tresty ve vztahu k dětem, může jejich jednání vést k omezení, popř. zbavení rodičovské zodpovědnosti. Rodič tak ztrácí oprávnění vykonávat přesně vymezená práva a povinnosti vyplývající z jeho rodičovské odpovědnosti, pokud byl v

rodičovské zodpovědnosti omezen. V případě zbavení rodičovské zodpovědnosti ztrácí toto oprávnění úplně. Mezi důvody zbavení rodičovské zodpovědnosti se řadí právě spáchání úmyslného trestného činu proti svému dítěti, kam by v případě určité úrovně společenské nebezpečnosti mohly být řazeny i fyzické tresty. Soud pak zpravidla rozhodne o svěřeni dítěte do péče jiné osoby, zahájí řízení o svěřeni do pěstounské péče nebo řízení osvojení, popř. rozhodne o svěřeni dítěte do ústavního zařízení nebo do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

Soud nebo orgán sociálně právní ochrany dětí rovněž mohou přijmout tzv. výchovná opatření dle ustanovení zákona o rodině dle intenzity porušení povinností rodiče. Mohou tak rodiče napomenout, mohou nad výchovou dítěte stanovit dohled, popř. soud může dítě svěřit do ústavní výchovy nebo do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, nejde-li situace řešit vhodnějším způsobem.

Občanský soudní řád dává soudům do rukou nástroj zvláštního předběžného opatření, kdy soudy dle § 76a občanského soudního řádu nařídí umístění dítěte do vhodného prostředí, je-li vývoj dítěte ohrožen nebo narušen. Toto předběžné opatření umožňuje soudům pružně reagovat na otázky domácího násilí na dětech. V případech, kdy jeden z rodičů páchá násilí na dítěti a na druhém dítěti nebo jiné osobě ve společném obydlí, může soud rovněž formou předběžného opatření násilníkovi naříditi dle § 76b občanského soudního řádu opuštění společného obydlí, nevstupování do něj, zákaz setkávání a zdržení se nežádoucího chování.

Soudnictví ve věcech mládeže

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, (**zákon o soudnictví ve věcech mládeže**), ve znění pozdějších předpisů upravuje podmínky odpovědnosti mládeže za protiprávní činy uvedené v trestním zákoníku, opatření ukládaná za takové protiprávní činy, postup, rozhodování a výkon soudnictví ve věcech mládeže.

http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701?number1=218%2F2003&number2=&name=&text

=

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže je koncipován tak, že vymezuje rozdíly speciální právní úpravy soudnictví nad mládeží v trestních věcech oproti obecné úpravě obsažené v trestních kodexech a v souvisejících právních předpisech. Smyslem tohoto zákona je v samostatném kodexu upravit komplexně hmotněprávní i procesní aspekty trestání mládeže, nově konstituovat systém specializovaných soudů mládeže a jasně vymezit ucelenou škálu možných reakcí na trestnou činnost mládeže, vycházející mimo jiné i z konceptu tzv. restorativní (obnovující) justice, jež klade důraz na vyváženou, spravedlivou reakci společnosti na trestný čin mladistvého a která se neztíká své spoluodpovědnosti za jeho selhání a vyvozuje z něj důsledky nejen pro něj samotného, ale i pro řešení problémů dalších zúčastněných osob a skupin spojených s trestným činem.

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže se vztahuje na dvě věkové skupiny mládeže:

- na děti mladší 15 let
- na mladistvé, jimiž jsou osoby, které v době spáchání provinění dovršily 15 rok a nepřekročily 18 rok svého věku

Počátek trestní odpovědnosti nastává dovršením 15 roku věku. Současně se však předpokládá, že u mladistvých bude předmětem pozornosti jejich duševní stav i z hlediska dosažení určitého stupně rozumové a mravní vyspělosti, a proto zákon stanoví, že mladistvý, který v době spáchání činu nedosáhl takové rozumové a mravní vyspělosti, aby mohl rozpoznat jeho nebezpečnost pro společnost nebo ovládat své jednání, není za tento čin trestně odpovědný.

Dítě, které v době spáchání činu nedovršilo 15 rok svého věku, není trestně odpovědné. Proti takovému dítěti, které se dopustilo činu jinak trestného, lze však použít opatření potřebná k jeho nápravě, výchově i ochraně, neboť i tyto činy vyžadují vhodnou reakci. Tato opatření uloží soud mládeže, nikoli však v trestním, ale v občanském soudním řízení. Takový postup dovoluje lépe přihlédnout ke specifickým, která se vážou k této skupině mládeže, ale zároveň opatření ukládaná soudem pro mládež, který je specializovaný na projednávání delikventního chování mládeže, mohou být i dostatečně razantní tak, aby bylo zajištěno náležité ovlivnění dalšího chování dítěte mladšího patnácti let, a to v návaznosti na jeho případná předchozí tímž soudem projednávaná delikventní jednání. Současně je tak zabezpečena dostatečná ochrana společnosti před případným dalším protiprávním jednáním takového dítěte.

Funkci speciálních soudů mládeže plní specializované senáty a samosoudci okresních, krajských, vrchních soudů a Nejvyššího soudu. Soudci, státní zástupci, úředníci Probační a mediační služby působící v trestních věcech mladistvých a mladých dospělých jsou vybíráni z osob, které mají dostatek životních zkušeností a je jim poskytnuta speciální příprava v zacházení s mládeží.

Mladistvému (15 až 18 let) lze uložit pouze tato opatření:

- výchovná opatření,
- ochranná opatření a
- trestní opatření.

Výchovnými opatřeními jsou dohled probačního úředníka, probační program, výchovné povinnosti, výchovná omezení a napomenutí s výstrahou.

Ochrannými opatřeními jsou ochranné léčení, zabezpečovací detence, zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty a ochranná výchova. Jejich účelem je kladně ovlivnit duševní, mravní a sociální vývoj mladistvého a chránit společnost před páchaním provinění mladistvými.

Ochranná výchova se vykonává ve výchovných zařízeních Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy, pokud zdravotní stav dítěte mladšího 15 let, nebo mladistvého nevyžaduje přednostní umístění do zdravotnického zařízení. Výkon ochranné výchovy nařídí předseda senátu příslušnému ústavu podle zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů.

Za spáchané provinění může soud pro mládež mladistvému uložit pouze tato trestní opatření: obecně prospěšné práce, peněžité opatření, peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu, propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, zákaz činnosti, vyhoštění, domácí vězení, zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce, odnětí svobody

podmíněně odložené na zkušební dobu (podmíněně odsouzení), odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem a odnětí svobody nepodmíněně.

Zadržení a vazba mladistvého podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže:

Oddíl 5

Zvláštní ustanovení o vazbě a zadržení mladistvého

§ 46

Vazba mladistvého

(1) Mladistvý může být vzat do vazby jedině tehdy, nelze-li účelu vazby dosáhnout jinak.

(2) O zadržení, zatčení nebo vzetí do vazby mladistvého je třeba bez zbytečného odkladu vyrozumět jeho zákonného zástupce, jeho zaměstnavatele, příslušné středisko Probační a mediální služby a příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí; jde-li o mladistvého, kterému byla uložena ochranná výchova, vyrozumí se o tom výchovné zařízení, ve kterém vykonává ochranou výchovu.

§ 47

Trvání vazby

(1) Vazba v řízení ve věcech mladistvých nesmí trvat déle než dva měsíce, a jde-li o zvlášť závažné provinění 23) nesmí trvat déle než šest měsíců. Po uplynutí této doby může být vazba výjimečně prodloužena až o další dva měsíce a v řízení o zvlášť závažném provinění až o dalších šest měsíců, pokud nebylo možné pro obtížnost věci nebo z jiných závažných důvodů trestní stíhání v této lhůtě skončit a propuštěním mladistvého na svobodu hrozí, že bude zmařeno nebo podstatně ztíženo dosažení účelu trestního stíhání. K takovému prodloužení může dojít pouze jednou v přípravném řízení a jednou v řízení před soudem pro mládež.

(2) O prodloužení lhůty vazby v přípravném řízení rozhoduje soudce okresního soudu pro mládež na návrh státního zástupce. Návrh na prodloužení lhůty vazby je povinen doručit státní zástupce tomuto soudu nejpozději 15 dnů před skončením lhůty; stejně je povinen postupovat i tehdy, jestliže v době kratší než 15 dnů před skončením vazební lhůty podá obžalobu.

(3) O prodloužení vazby v řízení před soudem rozhoduje soudce soudu pro mládež nadřízeného soudu pro mládež, který je příslušný věc projednat nebo který věc již projednává. Návrh na prodloužení lhůty vazby je povinen předseda senátu doručit nadřízenému soudu pro mládež nejpozději 15 dnů před skončením lhůty.

(4) Pokud návrh není způsobem uvedeným v odstavci 2 nebo 3 doručen, musí předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce propustit mladistvého na svobodu nejpozději den po uplynutí lhůty, na niž bylo trvání vazby omezeno.

(5) Lhůty uvedené v odstavci 1 se počítají od doby, kdy došlo k zatčení nebo zadržení

mladistvého, anebo nepředcházelo-li zatčení nebo zadržení, od doby, kdy došlo na základě rozhodnutí o vazbě k omezení osobní svobody mladistvého. Při vrácení věci státnímu zástupci k došetření běží lhůta uvedená v odstavci 2 ode dne, kdy byl spis doručen státnímu zástupci.

(6) Délka trvání vazby, o níž bylo rozhodnuto v rámci mimořádných opravných prostředků, 24) se posuzuje samostatně a nezávisle na vazbě v původním řízení.

(7) Po propuštění mladistvého z vazby lze nařídit dohled probačního úředníka nad mladistvým, který může trvat až do skončení trestního stíhání. Pro výkon dohledu platí obdobně § 16.

§ 48

Přezkoumávání důvodů vazby

Všechny orgány činné podle tohoto zákona jsou povinny zkoumat v každém období trestního stíhání, zda důvody vazby trvají nebo zda se nezměnily; pomine-li důvod vazby, musí být mladistvý ihned propuštěn na svobodu. Je-li shledán u mladistvého některý z důvodů vazby, jsou orgány činné podle tohoto zákona povinny zkoumat, zda nelze další výkon vazby mladistvého nahradit jiným opatřením. Jakmile bude zajištěno takové náhradní opatření, musí být mladistvý bez zbytečného odkladu propuštěn z vazby. Orgány činné podle tohoto zákona přitom postupují v součinnosti s Probační a mediační službou a s příslušným orgánem sociálně-právní ochrany dětí.

§ 49

Nahrazení vazby jiným opatřením

(1) Vazbu mladistvého lze nahradit zárukou, dohledem, slibem nebo jeho umístěním v péči důvěryhodné osoby.

(2) Vazbu mladistvého lze také nahradit peněžitou zárukou.

§ 50

Náhrada vazby mladistvého jeho umístěním v péči důvěryhodné osoby

(1) Mladistvý, u něhož jsou dány důvody vazby, může být místo vzeti do vazby svěřen do péče důvěryhodné osoby, jestliže

a) taková osoba je ochotná a schopná se ujmout péče o něho a dohledu nad ním, písemně se zaváže, že bude o mladistvého pečovat a převezme odpovědnost za to, že se mladistvý na předvolání dostaví k orgánu činnému podle tohoto zákona a splní i další podmínky, které určí soud,

b) mladistvý souhlasí s tím, že bude svěřen do její péče, a písemně se zaváže, že se bude chovat podle dohodnutých podmínek a splní i další podmínky stanovené soudem pro mládež.

(2) Neplní-li důvěryhodná osoba nebo mladistvý své závazky podle odstavce 1, rozhodne orgán rozhodující o vazbě na návrh mladistvého, důvěryhodné osoby, v jejíž péči se mladistvý nalézá, nebo i bez návrhu, že

a) tuto osobu i mladistvého zproští závazků, které přijali podle odstavce 1, a

b) současně určí jinou důvěryhodnou osobu za podmínek podle odstavce 1 nebo přijme jiné opatření nahrazující vazbu, anebo není-li to možné, rozhodne o vazbě nebo vydá příkaz k zatčení mladistvého.

§ 51

Zadržení mladistvého

(1) Mladistvý, který nedovršíl v době zadržení osmnáctý rok svého věku, musí být umístěn odděleně od dospělých.

(2) Ustanovení odstavce 1 neplatí, pokud

a) mladistvý nemůže být zadržen na místě určeném pro výkon zadržení mladistvých vzhledem k nutnosti zajistit jeho bezpečnost nebo bezpečnost jiných osob, nebo

b) není k dispozici dosažitelné místo pro zadržení mladistvých.

Podle § 42 **mladistvý musí mít obhájce** od okamžiku, kdy jsou proti němu použita opatření podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže nebo provedeny úkony podle trestního řádu, včetně úkonů neodkladných a neopakovatelných, ledaže nelze provedení úkonu odložit a vyrozumění obhájce o něm zajistit.

Ve vykonávacím řízení musí mít mladistvý obhájce:

- jestliže soud pro mládež rozhoduje ve veřejném zasedání a mladistvý nedovršíl 18 let,
- jde-li o podmíněné propuštění z výkonu trestního opatření odnětí svobody mladistvého, který v době konání veřejného zasedání nedovršíl 19 rok.

V řízení o stížnosti pro porušení zákona, v řízení o dovolání a v řízení o návrhu na povolení obnovy musí mít mladistvý obhájce, jestliže v době konání veřejného zasedání nedovršíl 19 rok.

Neužije-li mladistvý práva zvolit si obhájce a nezvolí-li mu ho ani jeho zákonný zástupce, může mu ho zvolit jeho příbuzný v pokolení přímém, jeho sourozenec, osvojitel, manžel, druh, jakož i zúčastněná osoba. Tyto osoby tak mohou učinit i proti jeho vůli. Mladistvý si může místo obhájce, který mu byl ustanoven nebo osobou k tomu oprávněnou zvolen, zvolit obhájce jiného.

Všechny orgány činné v trestním řízení jsou povinny vždy mladistvého poučit o jeho právech a poskytnout mu plnou možnost jejich uplatnění. Ve vhodných případech jej poučí i o podmínkách pro podmíněné zastavení trestního stíhání, narovnání nebo odstoupení od trestního stíhání.

Vnitřní diferenciaci ve věznicích

Evropský výbor pro sociální práva se ve svém závěru XVII-2 dotázal na uplatňování vnitřní diferenciaci ve věznicích podle § 5 odst. 3 zákona č. 169/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Soud při vynesení rozsudku, kterým ukládá odsouzenému nepodmíněný trest odnětí svobody zařazuje odsouzeného do jednoho ze čtyř typů věznic:

- věznice s dohledem,
- s dozorem,
- s ostrahou,
- se zvýšenou ostrahou.

Vedle těchto typů zařízení existují ještě zvláštní věznice pro mladistvé. Tyto typy, jak je zřejmé již z názvu, se liší způsobem vnějšího střežení a zajištění bezpečnosti. Rozhodující pro zařazení je spáchaný trestný čin a osoba pachatele. Pokud je z hlediska naplnění účelu trestu odnětí svobody na místě přeřazení odsouzeného do jiného typu věznice, může tak podle zákona určit pouze soud. Zařazení umožňuje odsouzenému vlastním aktivním přístupem ovlivňovat konkrétní způsob svého života v průběhu výkonu trestu i postupně naplňovat podmínky pro přeřazení do mírnějšího typu věznice, eventuálně pro podmíněné propuštění.

Na základě zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, jsou odsouzení podle výsledku komplexní zprávy, která je shrnutím výsledků psychologického, pedagogického, sociálního a lékařského posouzení a jejíž obsah je důvěrný, zařazeni buď do oddělení zabezpečujících standardní výkon trestu, nebo do oddělení akceptujících odlišnosti některých skupin odsouzených - mladiství, ženy, matky nezletilých dětí, cizinci - či do specializovaných oddělení pro odsouzené trvale pracovní nezařaditelné, odsouzené s poruchami duševními a poruchami chování, odsouzené k doživotnímu trestu, odsouzené se soudně nařízeným ochranným léčením v ústavní formě. Pro odsouzené s ochranným léčením v ambulantní formě jsou k dispozici poradny.

Chování a jednání odsouzeného v průběhu výkonu trestu odnětí svobody, jeho postoj ke spáchanému trestnému činu a volba a způsob naplňování programu zacházení jsou rozhodující skutečností při jeho zařazování do některé ze zpravidla tří přístupných skupin vnitřní diferenciaci.

Na základě charakteristiky osobnosti a spáchaného trestného činu se ve věznicích pro mladistvé rozdělují odsouzení do čtyř základních diferenciacních skupin. Do základní skupiny A se zařazují odsouzení se základní charakteristikou osobnosti v normálu, u nichž poruchy chování vyplývají z nevhodného sociálního prostředí, emocionální a sociální nevyzrálosti, popřípadě ze špatného zacházení. Do základní skupiny B se zařazují odsouzení s naznačeným disharmonickým vývojem osobnosti. Do základní skupiny C se zařazují odsouzení s poruchami chování, včetně poruch chování způsobených užíváním návykových látek, kteří vyžadují specializovaný výkon trestu. Do základní skupiny D se zařazují odsouzení s mentální retardací. O zařazení mladistvého odsouzeného do základní diferenciacní skupiny rozhoduje ředitel věznice na základě doporučení odborných zaměstnanců.

Tyto základní skupiny vnitřní diference mladistvých odsouzených se zpravidla člení na tři přístupné skupiny. Do těchto skupin jsou mladiství odsouzení zařazováni na základě svého chování, jednání, postoje ke spáchanému trestnému činu a výkonu trestu. Do první přístupné skupiny se zařazují odsouzení, kteří převážně aktivně plní program zacházení i své další povinnosti a chovají se a jednají v souladu s vnitřním řádem. Do druhé přístupné skupiny se zařazují odsouzení s nevyjasněným a kolísavým postojem a přístupem k programu zacházení a svým povinnostem. Do třetí přístupné skupiny se zařazují odsouzení, kteří převážně program zacházení plní pasivně nebo jej odmítají, neplní své povinnosti, nebo se chovají a jednají v rozporu s vnitřním řádem. O zařazení a změně zařazení mladistvého do přístupné skupiny rozhoduje vedoucí oddělení výkonu trestu, oddělení výkonu vazby a trestu, na návrh speciálního pedagoga zpravidla při zpracování a hodnocení plnění programu zacházení s mladistvým odsouzeným.

Základní diference skupiny se liší obsahem a způsobem zacházení odpovídajícím potřebám žádoucí změny osobnosti mladistvého. Vzdělávání a vhodná forma sociálního výcviku je součástí programů zacházení s odsouzenými ve všech čtyřech základních diference skupinách.

Přístupné skupiny vnitřní diference tvoří ucelený systém pozitivní motivace mladistvých odsouzených. Ve vnitřním řádu se stanoví podrobnější podmínky vnitřní diference tak, aby odsouzený měl během výkonu trestu možnost být na základě plnění programu zacházení, plnění povinností a chování a jednání v souladu či nesouladu s vnitřním řádem postupně zařazován do jednotlivých skupin.

ČLÁNEK 19: PRÁVO MIGRUJÍCÍCH PRACOVNÍKŮ A JEJICH RODIN NA OCHRANU A POMOC

S cílem zajistit účinný výkon práva migrujících pracovníků a jejich rodin na ochranu a pomoc na území kterékoli jiné smluvní strany se smluvní strany zavazují:

9. povolit v zákonných mezích převod částí výdělků a úspor těchto pracovníků podle jejich přání,

Beze změn.